

Religiös lobbying inom Europaparlamentet

En kvalitativ studie av fem fall där den politiska och religiösa sfären möts på europeisk nivå.

Alexandra Gäddnäs

LUNDS UNIVERSITET | CENTRUM FÖR TEOLOGI OCH RELIGIONSVETENSKAP

[RHIK03] [Religionshistoria: Kandidatkurs] 15 hp

Handledare: Martin Nykvist

Examinator: Alexander Maurits

Termin: HT2019

Abstract

Fenomenet religiös lobbyism inom EU är relativt outforskat, och speciellt relationen mellan religiösa aktörer och Europaparlamentet. Denna uppsats analyserar relationen genom fem kvalitativa intervjuer med aktörer aktiva inom EU och tittar på hur väl EU:s öppenhetsregister avspeglar verkligheten. Slutsatsen visar på att de inblandade aktörerna är heterogena och att öppenhetsregistret misslyckas att fånga komplexiteten i relationen. Utgående från författarens egen typologi skapas tre olika kategorier för påverkansaktörer och det konstateras att de religiösa aktörerna har fått en allt mer publik och officiell roll inom EU de senaste decennierna.

Nyckelord: EU, Europaparlamentet, religiös lobbyism, religiöst påverkansarbete, José Casanova, öppenhetsregistret

The phenomena of religious advocacy within the European Union is yet fairly undiscovered. The aim of this essay is to analyze the relation between religious lobbyists and the European Parliament through five qualitative interviews. Together with the intel from the EU's transparency register I conclude that the register has a hard time capturing the complexity in the matter and that religious organizations have gotten a more public role within the Union during recent decades.

Key words: EU, European Parliament, religious advocacy, religious lobbying, José Casanova, transparency register

Innehållsförteckning

ORDLISTA	3
1. INLEDNING.....	4
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	5
1.2 DEFINITIONER	5
1.3 TIDIGARE FORSKNING.....	6
1.3.1 Generell forskning.....	6
1.3.2 Tidigare forskning med fokus på religiös lobbyism	7
1.4 TEORETISKT RAMVERK	8
1.4.1 Casanova	8
1.4.2 Lucian N. Leustean.....	11
1.4.3 Martin Steven	12
1.5 MATERIAL.....	14
1.5.1 Öppenhetsregistret.....	14
1.6 METOD.....	16
1.6.1 Metodreflektioner	17
1.6.2 Etiska överväganden.....	17
1.6.3 Objektivitet.....	18
1.7 URVAL	19
1.7.1 Avgränsning.....	19
1.8 DISPOSITION	20
2. BAKGRUND	21
2.1 RELIGIÖS LOBBYING I USA	21
2.2 EUROPEISKA UNIONEN OCH DESS UPPBYGGNAD.....	21
2.2.1 Centrala aktörer för att förstå relationen religion och EU.....	21
2.2.2 Central europeisk lagstiftning.....	22
2.2.3 Centrala distinktioner samt problemet med gråzoner.....	23
2.2.4 Öppenhetsregistrets juridiska legitimitet	24
3. INTERVJUERNA: RESULTATET.....	26
3.1 EUROPAPARLAMENTARIKER.....	26
3.1.1 Nils Torvalds	26
3.1.2 Fredrick Federley.....	28
3.2 REPRESENTANTER FÖR KYRKLIGA INTRESSEN	30
3.2.1 Peter Östman.....	30
3.2.2 Ariane Rodert.....	32
3.3 TJÄNSTEMÅN KOPPLADE TILL EU	34
3.3.1 Den svenska ständiga representationen.....	34
3.4 KRITIK MOT EMPIRIN	35
4. ANALYS AV INTERVJUSVAR.....	36
4.1 EUROPAPARLAMENTARIKER.....	37
4.2 REPRESENTANTER FÖR RELIGIÖSA INTRESSEN	40
4.3 TJÄNSTEMAN.....	42
4.4 ÖPPENHETSREGISTRET	43
5. DISKUSSION.....	45
5.1 METODDISKUSSION	46
5.2 FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING	46
6. REFERENSER.....	48
6.1 INTERVJUER.....	48
6.2 LITTERATUR	49
6.3 WEBBKÄLLOR	51
7. FIGURER.....	54
8. BILAGOR.....	55

Ordlista

Amsterdamfördraget = ett fördrag inom Europeiska unionen som trädde i kraft 1999.

C = Centerpartiet i Sverige.

CCME = Churches' Commission for Migrants in Europe.

ECP = European Conservative Reformists party.

ECPM = European Christian Political Movement, politiskt parti inom Europaparlamentet.

ECR = European Conservatives and Reformists Group, partigrupp inom Europaparlamentet.

EESK = Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

EG-fördraget = ett tidigare namn på EUF-fördraget.

EPB = European Prayer Breakfast.

EPP = European People's party, partigrupp inom Europaparlamentet.

EUF-fördraget = Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller Romfördraget.

Eurodiaconia = ett nätverk på europeisk nivå för kyrkor och kristna icke-statliga organisationer.

Forum = ett paraplyorgan för det svenska civilsamhällets organisationer.

Greens/EFA = De gröna/Europeiska fria alliansen, partigrupp inom Europaparlamentet.

KD = Kristdemokraterna (i denna uppsats hänvisar det till det finska riksdagspartiet).

Lissabonfördraget = ett fördrag inom Europeiska unionen som trädde i kraft 2009.

MEP = Europaparlamentariker.

Renew Europe = Förnya Europa, partigrupp inom Europaparlamentet.

SFP = Svenska folkpartiet (i Finland).

1. Inledning

I denna uppsats utforskas spännrummet mellan religion och politik, närmare bestämt kommer den att titta på kristendomens närvaro i Europaparlamentet. Av en slump satt jag en dag och kollade igenom EU:s öppenhetsregister och insåg att där fanns en brokig skara religiöst kopplade organisationer registrerade. Registret riktar sig till ”lobbyister och intresseorganisationer” men när jag började leta runt efter mer information om religiös lobbyism och hur de religiösa intressena tar sig i uttryck rent praktiskt inom Europapolitiken blev det skralt med sökträffar. Efter gediget sökande hittade jag någon tidningsartikel och någon bok – ofta med fokus på den juridiska basen alternativt lobbyism riktat mot Europeiska kommissionen. Lobbyism mot Europaparlamentet nämns som kortast, men är sällan i fokus.

En jämförelse jag ofta lutar mig tillbaka mot, men som inte tar någon större plats i uppsatsen, är påståendet om att ökningen av religiös lobbyism i USA har varit märkbar. En amerikansk tankesmedja publicerade 2011 en rapport som pekade på en stor ökning av intresseorganisationer och deras finansiering. Mitt ursprungliga mål var att se om samma mönster finns i Europa: men jag fastnade i insikten om att det inte ens finns någon översikt över ämnet i förhållande till Europaparlamentet.

Med detta som bakgrund blev mitt studieområde spännrummet mellan religion och politik, avgränsat till hur religionen och politiken samspelar på Europaparlamentsnivå. För att nå information om detta har jag intervjuat fem personer med olika insikt i frågan.

Mitt urval baserades på folk nära händelsernas mitt: människor som företräder religiösa intressen och människor som är folkvalda företrädare för Europa, Europaparlamentariker. Som en opolitisk motvikt till diverse företrädare har jag även intervjuat en tjänsteman verksam i Bryssel. Uppsatsen, som trots allt är inne och nosar på ett tvärvetenskapligt perspektiv, syftar till att klargöra vad ”religiös lobbyism” är inom EU och hur religiösa intressen fungerar gentemot specifikt Europaparlamentet. Jag hoppas uppsatsen kan inspirera till vidare studier och att den kan underhålla såväl religionsvetare som statsvetare.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med min uppsats är att fylla en kunskapslucka som finns angående hur religiös intressebevakning och lobbyism samspelar med det politiskt tillsatta Europaparlamentet. Jag kommer försöka uppnå detta genom två frågeställningar: Vad finns det för religiös lobbyism som verkar mot Europaparlamentet? Hur fungerar den rent konkret?

Jag kommer även pröva en hypotes gällande vilken roll religionen tar i samhället utgående från ett teorielement baserat på José Casanova. Denna återkommer jag till i kapitel 1.4.1.

1.2 Definitioner

Religiös eller värdebaserad lobbying är en översättning av det engelska begreppet: ”religious advocacy”. Jag använder mig av den amerikanska tankesmedjan Pew Research Center definition av begreppet då jag inte lyckats hitta någon som är lika rak och tydlig. Istället för en amerikansk kontext kommer jag att applicera definitionen på Europaparlamentet.

to shape public policy on religion-related issues. It includes lobbying as strictly defined by the Internal Revenue Service – attempts to influence, or urge the public to influence, specific legislation, whether the legislation is before a legislative body (...) or before the public as a referendum, ballot initiative, constitutional amendment or similar measure. But it also includes other efforts to affect public policy, such as activities aimed at the White House and federal agencies, litigation designed to advance policy goals, and education or mobilization of religious constituencies on particular issues.¹

Jag använder begreppet “religiösa påverkansförsök” synonymt med den religiösa lobbyingen. Med religiösa intressen hänvisar jag till samfund och organisationer som förklarar sig själva eller sin värdegrund religiöst baserad. Anledningen till att begreppet lobbyism används i uppsatsen beror på att det, enligt min uppfattning, är den mest precisa definitionen på fenomenet jag undersöker.

När man förhåller sig till mina definitioner är det essentiellt att komma ihåg att dessa paraplybegrepp innehåller en extremt heterogen grupp av organisationer. Jag kommer inte att

¹ Pew Forum on Religious and Public Life, 2012. *Lobbying for the Faithful*.

försöka presentera sanning som är representativ och generaliserbar för gruppen i stort, utan målet är att försöka få en fingervisning om hur situationen ser ut i Europa.

1.3 Tidigare forskning

Den tidigare forskningen kring hur religiösa intressen och värderingar influerat Europapolitik, och speciellt arbetet i Europaparlamentet, är inte särdeles omfattande. En samling artiklar behandlar specifika fall, till exempel direkta jämförelser mellan det amerikanska och det europeiska systemet², den fördragsstadgade religiösa dialogen³ eller relationen mellan Europeiska kommissionen och religiösa lobbyister⁴. En stor del av den tidigare forskningen behandlas i mitt teoretiska ramverk.

Ett specifikt exempel på nämnd forskning är Elvira King som i sin bok *The Pro-Israel Lobby in Europe* undersöker hur EU:s Mellanösternpolicy och den kristna sionistiska (ECI) lobbyingen interagerar – hon försöker analysera hur både religion och politik påverkar de konkreta aktiviteterna. Sammanfattningsvis tar King upp att gruppen både lyckats och misslyckats i sina försök att påverka EU:s förhållningssätt till staten Israel och King poängterar också vikten av att inte låta en fallstudie ses som en generalisering av alla liknande grupper, eller alla individer i gruppen. Även King lyfter upp att detta område generellt är väldigt outforskat.⁵ En röd tråd genom den befintliga tidigare forskningen är att den poängterar att området är outforskat, vilket har motiverat mina frågeställningar.

1.3.1 Generell forskning

Ronan McCrea har undersökt relationen mellan religion och EU ur ett juridiskt perspektiv och ger således en annan vinkel på frågan⁶. Han presenterar en historisk och juridisk översikt på hur relationen mellan religion och allmän EU-ordning har utvecklats, som ger en viktig grundförståelse för att analysera nuläget och han lyfter flera exempel som jag kommer använda i mitt bakgrundskapitel.

² Mihut, 2011.

³ Houston, 2009.

⁴ De Vlieger & Tanasescu, 2011.

⁵ King, 2016, 187.

⁶ McCrea, 2010.

Dür och Matteo tittade i sin artikel ”Who lobbies the European Union? National interest groups in a multilevel polity” från 2012 på hur nationella intressegrupper fungerar i transnationella lagstiftningssammanhang och konstaterar en sak som är viktig att ta hänsyn till i alla sorters studier som berör lobbyism: att tillgång till EU:s politiska system inte alls behöver innebära någon praktisk påverkan i den reella politiken.⁷

1.3.2 Tidigare forskning med fokus på religiös lobbyism

Martin Steven lyfte bristen på forskning inom ämnet redan 2009 i sin artikel ”Religious Lobbies in the European Union: from Dominant Church to Faith-Based Organisation”. Han menar att det saknas forskning på området hur kyrkor och politik interagerar i EU-kontext.⁸ Han konstaterar att kyrkorna i allt högre grad tappar en traditionell särställning och att de därför kan börja agera som en intresseaktör i mängden, och att de behöver kämpa allt hårdare för att bevaka sina intressen.⁹ Jag kommer att återkomma till Stevens i mitt teoretiska ramverk.

Lucian N. Leustean har sammanställt boken *Representing Religion in the European Union* där olika författare i femton kapitel diskuterar unionens förhållande till religion. En stor majoritet av kapitlen faller utanför denna uppsatsram då de behandlar specifika fallstudier: katolicismen och EU, specifika historiska händelser eller fungerar genomgående jämförande med USA. Tre artiklar är dock särskilt värda att nämna: ”Does God matter in the European Union” av Leustean själv¹⁰, ”Deus ex machina: representing God on the stage of the European Union” av John T. S. Madeley¹¹ samt ”How many roads lead to Brussels?: The political mobilisation of religious organisations within the European public sphere” av Friederike Böllmann¹².

Leustean är även författaren bakom artikeln ”Representing Religion in the European Union. A typology of actors”¹³ vilken jag också kommer att återkomma till i det teoretiska ramverket. Ytterligare en artikel som berör det aktuella området, men som avgränsar sig mot

⁷ Dür & Matteo, 2012, 984.

⁸ Steven, 2009, 183.

⁹ Steven, 2009, 189.

¹⁰ Leustean, 2013.

¹¹ Madeley, 2013.

¹² Böllmann, 2013.

¹³ Leustean, 2011.

kommissionen istället för parlamentet, är De Vlieger & Tanasescu i deras artikel ”Changing Forms of Interactions between the European Commission and Interest Groups: The Case of Religious Lobbying”. Artikeln fokuserar på EU-kommissionens reaktioner och interaktioner gentemot kyrkor och religiösa samfund och konstaterar att det ofta kan vara effektivare att påverka kommissionen att förändra grundförslaget för lagstiftningen än att påverka Europaparlamentet när kommissionen väl har föreslagit en lag.¹⁴ Detta kan vara en förklaring till varför majoriteten av tidigare forskning fokuserat på just Europeiska kommissionen och den religiösa dialogen när de behandlat religiös lobbying.

1.4 Teoretiskt ramverk

Min teoretiska ansats bygger på ett påstående av José Casanova och utvecklas med hjälp av Lucian N. Leustean och Martin Stevens. De tre delarna ger en uppfattning om hur man kan tackla frågeställningarna ur ett teoretiskt perspektiv och hur detta utvecklats i praktiken.

1.4.1 Casanova

Som teorielement kommer jag att använda mig av ett centralt påstående ur José Casanovas bok *The public religion in the modern world*. Min frågeställning, och hypotes, vilar på följande inledande resonemang som Casanova inleder boken med:

Theories of secularization, however, have greater difficulty in answering those critics who point out that the modern walls of separation between church and state keep developing all kinds of cracks through which both are able to penetrate each other; **that religious institutions often refuse to accept their assigned marginal place in the private sphere**, managing to assume prominent public roles¹⁵

Fokuset i uppsatsen hamnar således på hur den religiösa sfären förhåller sig till den politiska sfären: specifikt i relationen religion och Europapolitik. Diskussionen ifall utvecklingen härstammar från politik som rör sig mot religion eller religion som tar formen av politik är i uppsatsen sekundär. Det är reaktionen och de konkreta handlingar mot den marginaliserade rollen som är centralt.

¹⁴ De Vlieger & Tanasescu, 2011, 449.

¹⁵ Casanova, 1994, 41.

Teorin kan förklara varför religiösa organisationers roll har förändrats på publik nivå. Teorin motiverar även värdet av att använda bredare definitioner för att analysera fenomenet och uppmanar till att tänka utanför de ”traditionella” teorierna.

Casanova jobbar utgående från två olika sekulariseringsbegrepp: sekularisering som koncept och sekularisering som teori. Sekulariseringskonceptet menar han att karaktäriseras av en dualism och en förflyttning av substans mellan kyrka och stat: till exempel en förflyttning av tillgångar från kyrkan till staten. Sekulariseringsteorin menar han att är en ”old theory” som just nu står inför valet att revideras eller förkastas. Han ser Durkheim och Weber som teorins upphovsmän och delar upp teorin i tre huvudsakliga delar: konceptualisering av processen bakom samhällelig modernisering, nedgång i religiositet samt en privatiseringstes. En konsekvens av dessa tre delar är att den religiösa sfären blir en sfär bland alla andra, och tappar sin särställning.¹⁶ Casanova konstaterar även en allmän acceptans av att vi nu lever i en värld med tydligt differentierade sfärer: ”Religion itself is constrained not only to accept the modern principle of structural differentiation of the secular spheres but also to follow the same dynamic and to develop an autonomous differentiated sphere of its own.”¹⁷

Casanova kritiserar sekulariseringsteorin bland annat för att den inte tar hänsyn till att det inte finns någon konsensus om en definition av vad religion egentligen är. Han riktar även kritik mot bristen på bevis på att sekularisering är ett fenomen utanför ett europeiskt sammanhang och påpekar att en anledning till att religionen minskat i det allmänna är att stater i många fall har ”tryckt undan” religionen, fram om att gemene man skulle ha gjort det.¹⁸

Han menar att religionen fortfarande är närvarande på samhällsnivå: med tyngdpunkt på just samhällsnivå istället för på statlig nivå.¹⁹ En viktig distinktion i både Casanovas studie, och min, är att vi huvudsakligen tittar på religiösa och samhälleliga strukturer: inte på den privatiserade religionen på individnivå.²⁰ Det intressanta i analysen blir således hur den politiska och den religiösa sfären interagerar med varandra.

¹⁶ Casanova, 1994, 12-17.

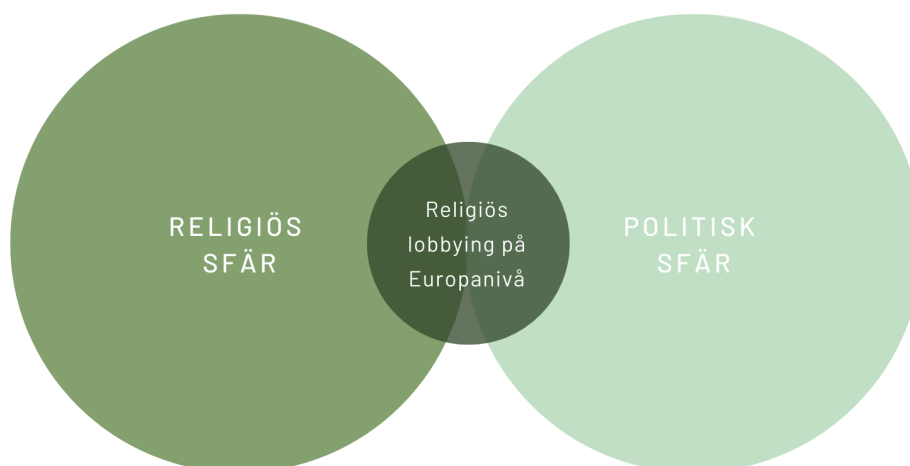
¹⁷ Casanova, 1994, 212.

¹⁸ Casanova, 1994, 24-28.

¹⁹ Casanova, 1994, 220.

²⁰ Casanova, 1994, 214.

TVÅ PUBLIKA SFÄRER

Figur 1: aktuellt område för uppsatsen.

En kritik man kan lyfta redan i detta skede är det faktum att det gått en viss tid sedan Casanova genomförde sin undersökning – utgångsläget kan därför ha förändrats radikalt.

Slutligen kommer jag också att titta på min frågeställning genom en hypotesprövning: stämmer José Casanovas antagande om att religiösa organisationer inte ”trivs” i den marginaliserade roll som sekulariseringsteorin placerar dem i på Europeanivå, och specifikt i den påstådda marginaliserade rollen gentemot Europaparlamentet?

Jag utgår från Casanovas antagande om religionens reaktion mot en marginaliserad roll och utforskar min frågeställning med tanken att samtida religioner vägrar att acceptera den marginella roll som sekulariseringsteorin reserverar för dem och detta gäller även på EU-nivå.²¹ Jag ska därför bevisa eller förkasta hypotesen genom att titta på hur man upplevt att kristendomen och dess företrädare och intresseorganisationer fungerat i förhållande till den politiska sfären inom EU och om man rört sig, eller försökt röra sig, från en från en marginaliserad roll mot en mer publik roll.

²¹ Casanova, 1994, 41.

1.4.2 Lucian N. Leustean

I tidskriften *Politics, Religion & Ideology* presenterar Dr. Lucian N. Leustean en kategorisering av religiösa representanter som verkar inom den Europeiska unionen i artikeln *Representing Religion in the European Union. A Typology of Actors*.

Inledningsvis går Leustean igenom den historiska tidsaxeln för relationen mellan religion och EU. Han konstaterar att religion medvetet marginaliserades i ett tidigt skede till förmån för nationell suveränitet då man såg kyrkorna som ett hot snarare än en möjlighet i arbetet med att ena Europa.²² Även Leustean påpekar att forskningen gällande just den ”ökade närvaron av religiösa representationer” inom EU är begränsad. I sin typologi identifierar han fyra typer av relationer mellan EU-institutioner och religiösa aktörer: Privat – publik, experimentell, proaktiv och institutionaliserad.²³ Leustean identifierar även sex olika konkreta funktioner hos representationerna: ”diplomatiska representationer, officiella representationer, inter-kyrkliga organisationer eller nätverk, konfessionella organisationer eller organisationer baserade på övertygelse, religiösa ordnar och sakfrågeorganisationer.”²⁴

I artikeln fokuserar Leustean även på utvecklingen av religiösa aktörers fysiska representationer i Bryssel, vilka han menar att har ökat. Han konstaterar att utvecklingen av dessa går i linje med den allmänna politiska evolutionen av EU. När han tittar på mängden konkreta officiella möten är statistiken oregelbunden och han poängterar att statistiken inte visar kontakt som skett via diplomatiska kanaler, informella kanaler eller på annat sätt utanför de institutionella ramarna.²⁵ Detta menar jag i uppsatsen är ett problem för inte bara Leustean utan även för öppenhetsregistret och hela EU:s tanke om transparens.

Sammanfattningsvis konstaterar Leustean att utvecklingen av relationen mellan religion och EU-institutioner samt religiös dialog har en lång historia och att den idag ter sig på många olika sätt: från små kontor i Bryssel till arbete med den egna nationella policyn.²⁶

²² Leustean, 2011, 269.

²³ Leustean, 2011, 297-298. Gäddnäs egen översättning.

²⁴ Leustean, 2011, 305. Gäddnäs egen översättning.

²⁵ Leustean, 2011, 304-309.

²⁶ Leustean, 2011, 310.

4 RELATIONSTYPER MELLAN EU OCH RELIGIÖSA AKTÖRER

enligt Leustean

- 1 PUBLIK - PRIVAT
- 2 EXPERIMENTELL
- 3 PROAKTIV
- 4 INSTITUTIONALISERAD

6 FUNKTIONER HOS RELIGIÖSA AKTÖRER INOM EU

enligt Leustean

- 1 DIPLOMATISKA REPRESENTATIONER
- 2 OFFICIELLA REPRESENTATIONER
- 3 INTERKYRKLIGA ORGANISATIONER ELLER NÄTVERK
- 4 KONFESSIONELLA ORGANISATIONER ELLER ORGANISATIONER BASERADE PÅ ÖVERTYGELSE
- 5 RELIGIÖSA ORDNAR
- 6 SAKFRÅGE-ORGANISATIONER

Figur 3: Leusteans typologi, förenklad.

1.4.3 Martin Steven

I tidskriften *Religion State & Society*, nummer 37, tillägnas en sektion på tre artiklar åt temat *Religious Lobbies in the European Union*. En artikel av Sabrina Pastorelli behandlar EU och nya religiösa rörelser²⁷, och faller således utanför min begränsningsram. Den andra är skriven av Kenneth Houston och behandlar strukturen på Europeiska kommissionens religiösa dialog²⁸ och fokuserar på ett allt för smalt område för att kunna behandlas utförligare här. Dialogen nämns dock av två av informanterna i intervjukapitlet.

Den tredje artikeln adresserar det religiösa och politiska beteendet bakom relationen mellan stat, kyrka och den Europeiska unionen, det är Stevens artikel *Religious Lobbies in the European Union: from Dominant Church to Faith-Based Organisation?* Artikeln arbetar med frågeställningen om EU:s mål att bli en ”ever closer union” innebär att kristna kyrkor får en oklarare politisk roll i Europa. Man bör komma ihåg att Stevens förhåller sig till Amsterdamfördraget och att några månader senare trädde Lissabonfördraget i kraft. Det innebär att vissa av referenserna i artikeln snabbt blev utdaterade.

²⁷ Pastorelli, 2009.

²⁸ Houston, 2009.

Steven menar att EU:s policys är en drivkraft i förändringen av kyrkligt och politiskt beteende och hänvisar till både Amsterdamfördraget, som slår fast att EU är en sekulär institution som skyddar religionsfriheten, och till en centralisering av makt från nationell nivå till Bryssel. Steven bygger sitt resonemang på ett grundantagande av Münkler och Meyer-Resende. De menar att det inte finns ett generellt mönster mellan olika demokratiers relation till religiösa institutioner, utan varje fall skiljer sig åt. Detta skapar utmaningar när EU applicerar överskridande värderingar och lagstiftning – vilket påverkar kyrkornas, i många fall etablerade, traditionella roll i de olika staterna. Vidare menar Steven att det finns två viktiga dimensioner när man tittar på dessa frågor: dels är det frågan om förhållandet kyrka – stat men också mellan religiösa förgreningar och röstningsbeteende i val. Slutligen nämner han dimensionen som jag behandlar i denna uppsats: sätten som politik och religion interagerar och det faktum att kyrkorna i denna interaktion blir ”political interest groups”. Han diskuterar bristen på kunskap gällande förvandlingen som sker när “churches act as political interest groups, lobbying decision-makers on aspects of social policymaking which concern them.”²⁹

För att illustrera detta drar Steven även paralleller till utvecklingen av en religiös lobbying i USA, som till skillnad från vissa europeiska länder inte har en formell statskyrka överhuvudtaget. Han lyfter även att den amerikanska religiösa lobbyingen skiljer sig åt från den europeiska och exemplifierar den med att ”den religiösa högern” främst fokuserar på specifika frågor som att lobba mot abort – under tiden europeiska kyrkor jobbar hårt med att i grunden försvara sin roll inom politiken överhuvudtaget, då den traditionella platsen börjar suddas ut.³⁰

”Brussels is increasingly providing a focus for churches to lobby decision-makers for their own ends, becoming one interest group among many, albeit one with substantial influence.”³¹

²⁹ Steven, 2009, 182-183.

³⁰ Steven, 2009, 184.

³¹ Steven, 2009, 190.

1.5 Material

Mitt primärmaterial utgörs av intervjuer med fem personer som representerar politiska, religiösa eller byråkratiska intressen. Intervjuerna kommer att presenteras i kapitel 3. Jag kommer att jämföra intervjuvaren med den tidigare forskningen, öppenhetsregistret och den juridiska verkligheten och pröva empirin mot min hypotes och mitt teoretiska ramverk. Materialet består även av statistik från det europeiska öppenhetsregistret, vilket jag kommer redogöra för i detta kapitel och fördjupa vidare genom uppsatsen.

1.5.1 Öppenhetsregistret

Öppenhetsregistret inom EU är ett gemensamt register för Europeiska kommissionen och Europaparlamentet. I registret får aktörer och organisationer som försöker påverka arbetet i EU:s olika institutioner frivilligt registrera sig.³² Registret har existerat i sin nuvarande form sedan 2011 och det pågår diskussioner om att göra registret obligatoriskt i framtiden.³³ Totalt ingick 11.938 aktörer i registret den 9 december 2019. Registret består av sex kategorier:

1. Professionella konsulter/advokatbyråer/oberoende konsulter (1079 stycken, 9,04%)
2. Företagseigna lobbyister samt bransch-, näringslivs- och yrkesorganisationer (6221 stycken, 52,11%)
3. Icke-statliga organisationer (3110 stycken, 26,05%)
4. Tankesmedjor, forskningsinstitutioner och akademiska institutioner (894 stycken, 7,49%)
5. Organisationer som företräder kyrkor och religiösa samfund (57 stycken, 0,48%)
6. Organisationer som företräder lokala, regionala och kommunala myndigheter, övriga offentliga eller blandade enheter etc. (577 stycken, 4,83%)³⁴

Sekretariatet för öppenhetsregistret publicerar regelbundet statistik på hur mängden registrerade aktörer har förändrats sedan det gemensamma registret instiftades. Statistiken visar att aktörerna generellt sett har ökat på alla områden och ger också en tydlig bild på hur liten kategori fem är i sammanhanget.

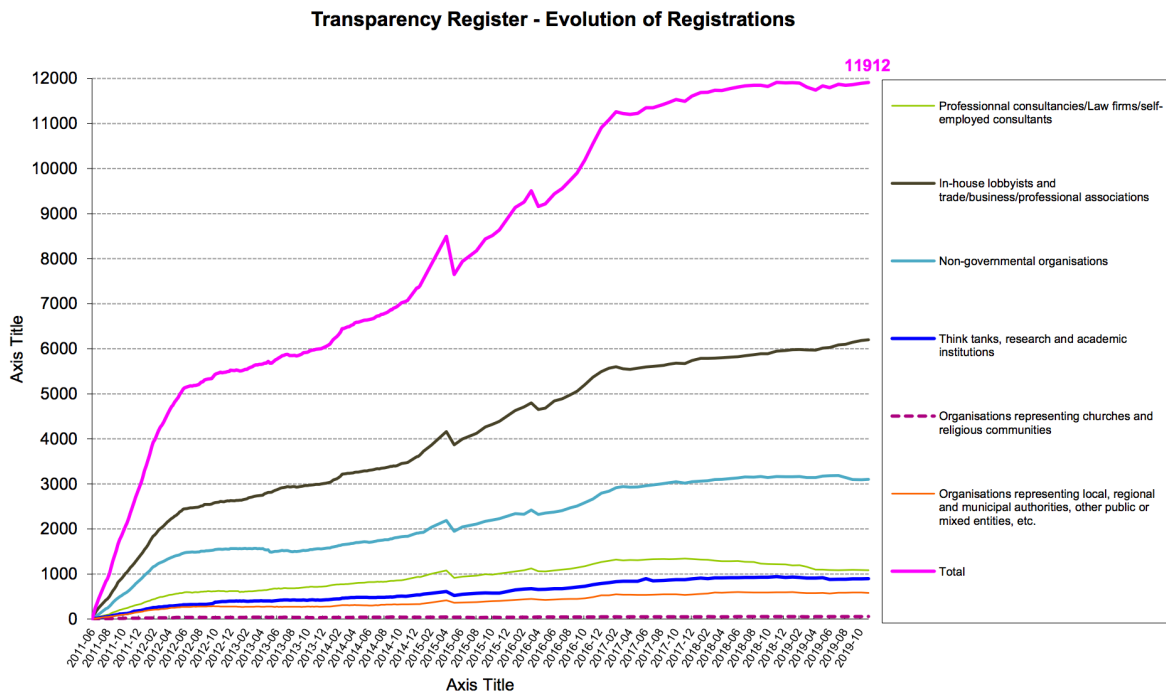
I juli 2011 fanns enbart en registrerad aktör i kategori fem. Samma tidpunkt 2012 var antalet aktörer 37 stycken. Mellan juli 2012 och oktober 2017 pendlade antalet aktörer mellan 32 och

³² Europeiska kommissionen, 2019. *Öppenhetsregistret*.

³³ Europaparlamentet, 2018. *Öppenhetsregistret ger klarhet kring lobbyism i EU:s institutioner*.

³⁴ Europeiska kommissionen, 2019. *Öppenhetsregistret*.

50 stycken. Mellan oktober 2017 och november 2019 har antalet aktörer rört sig mellan 51 och 57. 57 aktörer är det högsta registrerade antalet i kategorin i registrets historia.³⁵

Figur 2: Utvecklingen av antalet aktörer i de olika kategorierna i öppenhetsregistret från 2011 till och med november 2019, EU:s portal för öppna data.

En viktig aspekt att förhålla sig till gällande öppenhetsregistret är det faktum att registret är frivilligt och relativt nytt. Detta mäter även mängden registrerade aktörer, inte den verkliga påverkan som aktörerna kan ha på den slutgiltiga lagstiftningen och politiken.

³⁵ EU:s portal för Öppna data, 2019. *Transparency Register*.

1.6 Metod

Min huvudsakliga metod är kvalitativa semistrukturerade intervjuer via telefon. Jag valde metoden då det saknas sammanhängande skriftlig kunskap om området ur ett brett perspektiv och då studien är explorativ och bygger på hur relevanta aktörer upplever utvecklingen.

Därför ansåg jag att intervju var den bästa metoden att nå fram till tydliga resultat. Genom att göra intervjuerna via telefon hålls tidsåtgången på en rimlig nivå – fysiska intervjuträffar skulle vara en omöjlighet med tidsramen, den icke-existerande finansieringen av undersökningen och det faktum att mina informanter är utspridda över Europa. Av en slump gjordes en av intervjuerna fysiskt i Bryssel.

Min intervjumetod är baserad på en klassiker inom metodlitteraturen: Kvale och Brinkmanns *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Tyvärr nämner boken knappt telefonintervjuer och generellt har metodlitteraturen jag använt mig av haft väldigt knapphändiga kommentarer om metoden. Vad litteraturen konstaterar är positivt är att telefonintervjuer är praktiska då de överbryggar avstånd, vilket varit aktuellt i denna studie då det inte funnits resurser eller tid att uppehålla sig i Bryssel för alla intervjuer. En kritik som lyfts mot telefonintervjuer är istället svårigheten att vara finkänslig i intervjun när man inte kan iakttä ansiktsuttryck och kroppsspråk.³⁶ Då min studie inte påverkas nämnvärt av den kroppsliga närvaron ansåg jag att telefonintervjun var en bra mellanväg som var både realistisk och genomförbar.

Rent konkret har mina intervjuer gått till som så att jag kontaktat informanterna via mejl, primärt till dem och sekundärt till deras eventuella assistenter. Om jag fått ett jakande svar har vi bokat in en halvtimme för telefonintervju och två av informanterna fick frågorna i förväg. Mina intervjuer genomfördes under tidsperioden mellan den 21 oktober 2019 och den 11 november 2019.³⁷ Transkriberingen påbörjades så fort sista intervjun var klar och färdigställdes den 22 november 2019 och mejlades därefter tillbaka till informanterna med svarskrav inom en vecka. Samtliga informanter godkände transkriberingen, vissa med smärre förändringar. Den 2 december 2019 hade samtliga informanter godkänt texten.

³⁶ Kvale & Brinkmann, 2015, 190-191.

³⁷ De transkriberade intervjuerna fås på begäran av författaren.

Intervjuerna bandades, transkriberades och skickades sedan till informanterna för godkännande. Efter informanterna godkänt den transkriberade texten påbörjade jag analysen genom att lyfta ut teman och nyckelord, nämnda instanser och nätverk för religiös aktivitet på Europanivå samt upplevd konkret aktivitet. Avslutningsvis tittade jag på om och hur informanterna upplevde att detta förändrats under de senaste åren. En av intervjuerna gjordes fysiskt i Bryssel: intervjun med den finska Europaparlamentarikern (MEP) Nils Torvalds. Intervjun bandades och behandlades likt telefonintervjuerna i analysprocessen.

Min metod är även hypotetiskt deduktiv och testar hypotesen att religion, enligt Casanova, inte finner sig i den marginaliserade och privata roll som sekulariseringsteorin placerar den i.

1.6.1 Metodreflektioner

En möjlighet skulle ha varit att använda mig av dubbla metoder och kombinera intervjuerna med attitydformulär som behandlar EU-aktörers upplevelser av möten med religiösa intressen. Med ett sådant formulär skulle man kunnat triangulera resultatet för att ge det en starkare validitet. Tyvärr gick allt för mycket tid åt att få kontakt med informanterna för att göra en akademisk enkätstudie med bibehållen kvalitet.

Ett problem under intervjuerna var tidsramen. De som jobbade direkt med Europaparlamentet hade ett helt nytt parlament och en ny kommission att förhålla sig till. De finska representanterna hade även det finska ordförandeskapet i Europeiska rådet att jobba mot samt den finska riksdagen som i sig haft en omvälvande höst med en relativt ny riksdag samt annalkande regeringskris. Dessa faktorer gjorde att min intervjustudie skedde vid mest troligt den sämsta tidpunkten på länge.

1.6.2 Etiska överväganden

För att bibehålla en etisk standard i studien har jag strävat mot att vara transparent med syftet med studien för mina informanter. När jag sökte den primära kontakten gav jag en bred sammanfattning om vad studien handlade om.³⁸ I majoriteten av fall fick sedan informanterna en förkortad guide av intervjuguiden innan intervjun genomfördes. Varje intervju inleddes även

³⁸ Se bilaga 1.

med en sammanfattning av informationen och en presentation av att studien är frivillig och att de kan avbryta medverkan när som helst. Genomgående genom processen har informanterna informerats om att studien inte är anonym och att de därför får tillgång till och behöver godkänna transkriberingstexterna innan de används.

Anledningen till den icke-anonymiserade formen är att jag bedömde att uppsatsens legitimitet hänger på att jag kan redovisa vem jag pratat med och vad dessa har sagt. Samtliga personer har även ledande positioner inom sitt arbete eller är folkvalda offentliga personer

Att göra en icke-anonymiserad studie nämns ej i metodlitteraturen som ett alternativ. Rienecker och Stray Jørgensen skriver att alternativet till anonymitet är att göra materialet konfidentiellt³⁹, något jag inte heller valde att göra. Anledningen är att informanterna varit medvetna om premisserna för studien sedan första kontakten och inte motsatt sig detta samt att jag anser att det är en viktig del för studiens legitimitet.

O'Reilly skriver om "overt research" som en studie där informanterna har full information om forskaren och vad för kunskap denna vill nå⁴⁰ – på detta sätt skulle jag även beskriva det etiska resonemanget bakom min studie.

1.6.3 Objektivitet

Kvale och Brinkmann lyfter en intressant aspekt i förhållande till "objektivitet". De menar att en kvalitativ intervjustudie kan vara ett gynnsamt forskningssammanhang för att främja objektiviteten ifall "deras objekt har maximala möjligheter att protestera mot vad forskarna säger om dem, där objekten tillåts väcka frågor på sina egna och inte forskarens villkor."⁴¹ Utgående från detta antagande kan jag dra fördel av att jag är en nybörjare inom akademiska intervjuer: att intervjua en samling erfarna "eliter" lär skaka om den traditionella makthierarkin där forskaren som intervjuar är överst.

³⁹ Rienecker & Stray Jørgensen, 2018, 248.

⁴⁰ O'Reilly, 2012, 60.

⁴¹ Kvale & Brinkmann, 2015, 294.

1.7 Urval

Mitt urval är baserat på teoretisk sampling. Jag inledde med att kontakta människor från tre olika grupper: politiskt erfarna inom Europapolitik, representanter för religiösa intressen inom Europapolitik och byråkratiskt erfarna tjänstemän som verkar mot EU. Urvalet har sedan utvecklats genom så kallat ”snowball sampling”⁴² när den kontaktade informanten avböjer att medverka men vidarebefordrar mig till någon med relevant kunskap.

Anledningen till att jag valde informanter utgående från tre olika kategorier var för att få en så objektiv bild som möjligt. Europaparlamentariker är folkvalda politiker som såldes arbetar efter en politisk agenda, som jag antog att med största sannolikhet skulle påverka deras svar. Samma sak gäller de religiösa representanterna: de representerar religiösa intressen och jag antog även att detta skulle påverka deras svar. Den tredje kategorin motiverades således av en teoretisk tanke om objektivitet: tjänstemän anställda av den svenska regeringen är enligt lag tvungna att inta en saklig och opartisk inställning till sina arbetsuppgifter.⁴³

Ett grundkriterium för informanterna var att det skulle prata svenska. I de undantagsfall där engelskspråkiga intervjuer varit aktuella skulle korrespondensen skett via e-mail, ingen sådan genomfördes dock.

1.7.1 Avgränsning

Området religiös lobbying inom Europaparlamentet är i sin natur väldigt brett. För att överhuvudtaget kunna analysera detta krävdes en avgränsning. Jag utgår från att presentera en bredare bild över allmänläget och fokuserade således på vad jag antog var den stora majoriteten: kristna intressen. Detta bekräftades att vara fallet i min studie.⁴⁴

Det finns flera specifika exempel om man vill titta på mer koncentrerade intressen, förslag för vidare läsning är till exempel Elvira Kings bok från 2016 *The Pro-Israel Lobby in Europe* eller Sabrina Pastorellis artikel från 2009 *The European Union and the New Religious Movements*.

⁴² Davidsson Bremborg, 2011, 313.

⁴³ Värdegrundsdelegationen, 2014. *Den gemensamma värdegrunden för de statsanställda*.

⁴⁴ Torvalds, 2019; Federley, 2019; Herges, 2019.

Min frågeställning gör också en naturlig avgränsning mot relevanta organ och institutioner. Fokus ligger på påverkansarbete riktat mot det politiskt tillsatta Europaparlamentet, övriga nämnda organ och institutioner fungerar istället som nödvändiga element för att förstå uppbyggnaden av unionen och informanternas egna resonemang. När jag i denna uppsats diskuterar religion hänvisar jag till kristendomen och dess denominationer, då enbart dessa faller inom min avgränsningsram.

Observera att studien fokuserar på den generella upplevda religiösa lobbyingen och påverkansförsöken och således inte säger någonting om den verkliga påverkan som religiösa samfund och kyrkor har på den slutgiltiga lagstiftningen.

1.8 Disposition

Uppsatsen är disponerad på fem huvuddelar: en inledning där studietekniska aspekter samt grundläggande material diskuteras, en bakgrundsdel där tidigare forskning och koncept som är centrala att förstå i förhållande till studien presenteras, en resultatdel där intervjuerna presenteras samt en analysdel där intervjuerna benas upp och jämförs med mitt teoretiska ramverk och tidigare forskning. I analysdelen presenterar jag ett eget förslag på typologi för religiösa lobbyister utgående från egenskaperna som de olika informanterna tillskriver olika aktörer. Slutligen kommer en diskussionsdel där studien sammanfattas och förslag på vidare forskning ges.

Referenserna är av tre slag: primära källor (mina informanter) samt sekundära webb- eller litteraturkällor. Som bilagor hittar man min inledande korrespondens med informanterna, min intervjuguide och öppenhetsregistrets kategoridefinitioner. Även de transkriberade intervjuerna finns att tillgå vid förfrågan.

2. Bakgrund

2.1 Religiös lobbying i USA

Den amerikanske tankesmedjan Pew Research Center publicerade 2011 en rapport som kallades *Lobbying for the Faithful* där man behandlade ökningen av “religious advocacy organizations.”⁴⁵ De konstaterar i studien att andelen aktiva organisationer hade ökat. I inhemska frågor var det områden som medborgar- och religionsfrihet, bioetik samt livs- och familjefrågor som väckte mest uppmärksamhet hos dessa grupper. Internationellt fokuserade man istället på mänskliga rättigheter, ekonomiska frågor och demokrati- och fredsarbete. Man konstaterade även att en stor majoritet av tillfrågade organisationer fungerade som ideella organisationer – vilka under rådande förordningar inte var tillåtna att fungera som lobbyister i USA. Studien tittade på 216 formella kontaktförsök via grupper som har fysiska kontor och betald personal, och rapporten lyfter att de troligtvis underskattar den religiösa lobbyingen i Washington.⁴⁶

2.2 Europeiska Unionen och dess uppbyggnad

Juridikprofessorn Ronan McCreas bok *Religion and the public order of the European Union* går systematiskt igenom religionens roll i förhållande till den allmänna ordningen inom unionen. Han lyfter hur relationen mellan religion och EU-politik har utvecklats ur ett juridiskt perspektiv.

2.2.1 Centrala aktörer för att förstå relationen religion och EU

EU har tre organ som agerar som lagstiftande: Europaparlamentet som består av 751 folkvalda politiska ledamöter, Europeiska Unionens råd som består av relevanta ministrar från varje EU-lands sittande regering samt EU-kommissionen som består av en kommissionär från varje EU-land.⁴⁷ Kommissionärerna är i sin roll politiskt obundna. Förutom dessa lagstiftande instanser finns en uppsjö med organ, institutioner, interinstitutionella organ, diplomatiska beskickningar och ständiga representationer. Två av dessa är aktuella i uppsatsen: den Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) som är ett rådgivande organ mot de

⁴⁵ Pew Research Center, 2012. *Lobbying for the Faithful*.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Europeiska Unionen, 2019. *EU:s institutioner och andra organ*.

lagstiftande organen⁴⁸ samt den svenska ständiga representationen vilket är det svenska regeringskansliets kontor i Bryssel.⁴⁹

2.2.2 Central europeisk lagstiftning

McCrea identifierar den första formella basen för denna relation år 1992 när kommissionens dåvarande ordförande Jacques Delors inledde ett program som kallades ”A Soul for Europe”. Målet för programmet var att bygga en ny dimension inom EU: ”en etisk och spirituell”. På en mer praktisk nivå skulle detta hjälpa den europeiska integrationen och ge en koppling till civilsamhället genom religiösa samfund och organisationer. McCrea menar vidare att programmet visade att EU genom detta ger de religiösa aktörerna en speciell roll i policyprocessen. Under 90-talet förstärktes sedan religionens roll.⁵⁰

Som en del av lagstiftningsförfarandet presenterar Europeiska kommissionen alltid en vitbok där man föreslår hur lagförslagen ska kunna förverkligas rent konkret. 2001 innehöll denna vitbok även ett erkännande av att religiösa perspektiv har en speciell roll i policyprocessen. McCrea menar att detta indikerade två saker: man erkänner att religiösa aktörer är en särskild viktig aktör inom civilsamhället och att de har unika perspektiv. McCrea hänvisar även till att detta är i linje med att religionen fortsättningsvis, eller återigen, spelar en viktig roll i den allmänna ordningen, i enlighet med Casanovas teorier.⁵¹

Europeiska Unionens arbete vilar på en samling bindande fördrag mellan medlemsländerna. Det senaste fördraget är Lissabonfördraget, vilket trädde i kraft 1 december 2009. Fördraget reglerar bland annat hur EU-samarbetet ser ut och inom vilka områden EU har lagstiftningsmakt. I och med Lissabonfördraget införde man i ingressen att Europas stater och EU är inspirerade av ”Europas kulturella, religiösa och humanistiska arv”⁵². Genom upprättande av fördraget bytte även EG-fördraget (ett av EU:s tre grundfördrag) namn till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), där artikel 17 behandlar religionens ställning i Europa:

⁴⁸ Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK), 2019.

⁴⁹ Regeringskansliet, 2019. *Sveriges ständiga representation vid Europeiska Unionen*.

⁵⁰ McCrea, 2010, 65-66.

⁵¹ McCrea, 2010, 67.

⁵² Studieförbundet Näringsliv och samhälle Sverige. Regeringskansliet Svenska institutet för europapolitiska studier, 2008. *Lissabonfördraget: konsoliderad version av EU:s fördrag*.

1. Unionen ska respektera och inte påverka den ställning som kyrkor och religiösa sammanslutningar och samfund har i medlemsstaterna enligt den nationella lagstiftningen.
2. Unionen ska även respektera den ställning som filosofiska och konfessionslösa organisationer har enligt den nationella lagstiftningen.
3. Unionen ska upprätthålla en öppen, tydlig och regelbunden dialog med dessa kyrkor och organisationer, varvid deras identitet och specifika bidrag ska erkännas.⁵³

Artikel 17.3 syftar till vad som idag heter: ”Dialog med religiösa och konfessionslösa organisationer”, något jag återkommer till i intervjukapitlet.

2.2.3 Centrala distinktioner samt problemet med gråzoner

McCrea pratar om två kategorier av religiösa aktörer: outsiders och insiders. Insiders är till exempel kristna samfund som har fördelen av att även kunna använda ”den europeiska kulturen” som ett argument för sina åsikter, vilket kan bidra till att skapa ett argument som är ickepolitiskt och ickereligiöst. En outsider är till exempel islam, som man istället kan presentera som ett hot för den påstådda europeiska kulturen.⁵⁴

McCrea lyfter två rättighetsaspekter som är viktiga uppgifter för EU att respektera för att bevara religionsfriheten: den individuella rättigheten att välja och utveckla sin tro fritt och rätten för stater att definiera religionens roll i den kollektiva identiteten.⁵⁵ Detta innebär i praktiken att Europadomstolen inte lagt sig i hur medlemsstaterna definierar och formar sitt förhållande till religiösa samfund.⁵⁶ McCrea målar upp två eventuella framtidsscenarioer för hur förhållningssättet kan utvecklas: ett där den kommer kräva en striktare relation mellan medlemsstat och religion, för att skydda länder från teokratiska tendenser, och ett där rätten att uttrycka sin religion i icke-privat kontext utökas – för att säkerställa jämlik behandling av olika religiösa identiteter på till exempel arbetsmarknaden.⁵⁷

⁵³ *Europeiska unionens officiella tidning* (EUT). C326, 26 oktober 2012. ”Konsoliderad version av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”.

⁵⁴ McCrea, 2010, 194.

⁵⁵ McCrea, 2010, 105.

⁵⁶ McCrea, 2010, 140.

⁵⁷ McCrea, 2010, 141-142.

As religious identity is both individual and collective in nature, the Union is therefore required to mediate conflicts between individual and collective religious identities.⁵⁸

Författaren för flera resonemang kring religiositet, och väcker en viktig fråga: var går gränsen mellan kultur, religion, ideologi och nyreligiositet? Han menar att det är vaga ramar när man diskuterar, och lagstiftar, om sådana frågor.⁵⁹

McCrea menar att (kristen) religion generellt tillåts påverka lagen, om detta sker i namn av religionens kulturella roll och att det tar hänsyn till individens frihet – dock har inte religionen själv längre möjlighet att påverka i samma mån som en politisk rörelse. Han fortsätter med att poängtera att det finns omfattande gråzoner gällande religion och dess relation till den juridiska och politiska arenan⁶⁰ vilket är ett resultat av bland annat minskad religiös makt. Den religiösa makten ses av EU som ett resultat av den europeiska historien, men McCrea menar att den är begränsad, och från religiöst håll prioriterat, till främst vad Casanova kallar ”lifeworld issues”.⁶¹ Dessa återkommer jag till i analyskapitlet.

2.2.4 Öppenhetsregistrets juridiska legitimitet

Öppenhetsregistret regleras av ett interinstitutionellt avtal mellan Europaparlamentet och Europeiska kommissionen där man avtalat om hur registret ska se ut, ska fungera och ska kontrolleras. Som bilaga till avtalet finns bland annat en uppförandekod för registrerade lobbyister, en definition av kategorierna och rutiner vid klagomål. Kategori 5, organisationer som företräder kyrkor och religiösa samfund, definieras som: ”Juridiska personer, byråer, nätverk eller organisationer som har inrättats för intressebevakning.”⁶² Ytterligare regleras kategorin av artikel 13 i avtalet, en särskild bestämmelse som lyder: ”Registret omfattar inte kyrkor och religiösa samfund. Byråer eller rättsliga organ för intressebevakning, byråer och nätverk som företräder kyrkor och religiösa samfund gentemot EU-institutionerna samt deras organisationer förväntas dock registrera sig.”⁶³

⁵⁸ McCrea, 2010, 142.

⁵⁹ McCrea, 2010, 194.

⁶⁰ McCrea, 2010, 198.

⁶¹ McCrea, 2010, 200.

⁶² *Europeiska unionens officiella tidning* (EUT). L277, 19 september 2014. ”Avtal mellan Europaparlamentet och Europeiska kommissionen om öppenhetsregistret för organisationer och egenföretagare som är involverade i utformning och genomförande av EU:s politik”.

⁶³ EUT L277, 2014. För definitioner av samtliga kategorier i registret, se bilaga 3.

För regelbrott är påföljden varningar och eventuellt en strykning från registret. Regelbrotten är uppdelade i fyra kategorier och enbart en typ av regelbrott får konsekvensen att åtgärden offentliggörs.⁶⁴

⁶⁴ EUT L277, 2014.

3. Intervjuerna: resultatet

I detta kapitel kommer jag att redogöra för intervjuerna i stora drag utgående från fyra kategorier: Återkommande teman eller begrepp, relevanta instanser och nätverk, hur påverkningsförsök görs eller syns rent konkret samt förändringar i intensitet eller utfall av påverkningsförsök.

En viktig aspekt att bära med sig när man läser intervjusvaren och den efterföljande analysen är att svaren inte kan ses som generaliserande för organisationen, aktören eller kyrkan som informanten representerar utan att svaren står för informantens egna förhållningssätt och funderingar.

3.1 Europaparlamentariker

Totalt tillfrågades sex stycken Europaparlamentariker om att medverka i studien. De tillfrågade uppfyllde alla studiens krav: att de suttit sedan senast 2014 eller att de tidigare suttit längre än fem år i Europaparlamentet samt att de kunde kommunicera på svenska. Två parlamentariker ställde upp på studien: finska MEP:en Nils Torvalds och svenska MEP:en Fredrick Federley. Båda tillhör den liberala parlamentsgruppen Renew Europe (tidigare ALDE). Övriga tillfrågade tillhörde grupperna Europeiska folkpartiet (EPP), De gröna/Europeiska fria alliansen (Greens/EFA) samt Europeiska konservativa och reformister (ECR).

3.1.1 Nils Torvalds

Nils Torvalds har suttit i Europaparlamentet sedan 2012 för Svenska folkpartiet i Finland (SFP). Han är en del av den liberala parlamentsgruppen Renew Europe och har en bakgrund inom den finska journalistiken.

Några återkommande begrepp i intervjun är bakomliggande orsaker, religiösa dimensioner, värdesystem och -mönster, moderniseringströskel och individualism i förhållande till kollektivism.

Torvalds menar att många ser lobbying som en aktivitet med negativ klang, men att han nödvändigtvis inte tycker det är dåligt per se under förutsättningen att det sker på ett

transparent sätt. När det gäller religiös lobbyism gentemot Europaparlamentet säger han: ”det finns en religiös verksamhet, sen kanske de inte riktigt säger att de lobbar.” Torvalds nämner även teoretikern Habermas som nyligen publicerat ett verk där han tittar på religionens inflytande på våra värderingar och menar utgående från detta att det visar på aktualiteten i frågan.⁶⁵ Torvalds fortsätter med att redogöra för att Europas länder är väldigt ojämna sett till den ekonomiska geografin och att man kan ana en religiös dimension baserat på värderingar även där. Han pratar om ”den moderniserade delen av religionerna”⁶⁶, dit han räknar protestantismen som den första. Att komma över moderniseringströskeln och lämna på konservatismen är centralt i resonemanget.

Han menar att de olika värderingssystemen i Europa ”hänger jätteintimt ihop med den religiösa bakgrunden och där människor kanske inte är aktivt troende religiösa i den meningen men deras världsbild har dominerats av religiösa system.”⁶⁷ Under de sju åren han suttit i parlamentet identifierar han att man generellt är försiktiga att diskutera detta och att attityden inte riktigt har förändrats: ”jag tycker att vi är fortfarande lika rädda att ta i de här frågorna.”⁶⁸

Torvalds nämner konkret att den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland regelbundet kommer på besök till parlamentet och ”har ett samarbete med andra religiösa samfund om verksamheten”.⁶⁹ På frågan om någon konkret har närmat sig honom är svaret nej, då Torvalds tror sig vara stämplad som ”notoriskt opåverkbar”⁷⁰ i just dessa hänseenden. När han reser händer det dock att han möter just representanter för den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland på flygfältet eller på flyget. Bortsett från den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland identifierar inte Torvalds några andra instanser eller nätverk som han skulle stött på, men han känner till den europeiska bönefrukosten som nämns i intervjun med Federley.

Torvalds menar att de som bevakar religiösa intressen ser det som ”onödigt att försöka predika för mig eller förklara för mig vad jag borde tycka.”⁷¹ Han har heller inte noterat dem

⁶⁵ Torvalds, 2019, 1.

⁶⁶ Torvalds, 2019, 2.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Torvalds, 2019, 1.

⁷⁰ Torvalds, 2019, 3.

⁷¹ Ibid.

generellt i arbetsmiljön genom postrar eller dylikt men tror även detta kan bero på att han inte fäster någon uppmärksamhet vid det.⁷²

Han identifierar några centrala frågor som väcker religiösa röster på EU-nivå: kvinnors ställning, abort och sexuell läggning. Anledningen till att just dessa frågor väcker uppmärksamhet tror Torvalds beror på en förändring i vår grundläggande identitet:

Vi håller på att bli mycket mera individualistiska eller vår identitet är mer individbaserad än någonsin tidigare. Jämfört med tidigare då man kan säga att identiteten också hade en så att säga religiös aspekt (...) När jag säger att vi förändras, när den kulturella förändringen går från kollektiv identitet till identiteter som är mer individbaserade då får vi alla de här frågorna på dagordningen.⁷³

Detta återkommer Torvalds till i slutet av intervjun där han även lyfter upp den snabba samhällsutvecklingen som sker idag och konsekvensen att ”många människor som av olika orsaker tycker sig hamnar i bakvatten” eller ”känner sig akterseglade” reagerar med ”en kulturell backlash.”⁷⁴ Denna kulturella backlash tror även Torvalds kan ta sig religiösa uttryck.⁷⁵

3.1.2 Fredrick Federley

Fredrick Federley har suttit i Europaparlamentet sedan 2014 för Centerpartiet i Sverige (C). Han är en del av den liberala parlamentsgruppen Renew Europe och har en bakgrund som svensk riksdagsledamot.

Federley har personligen aldrig upplevt direkt påverkansarbete från en organisation eller ett samfund med religiös grund. Återkommande teman i intervjun är religionsfrihet, kulturräm och kultursfär. De frågor som Federley identifierar som viktiga för de religiösa intressen han stött på är bland annat abort och HBTQ. Han menar att man kan sammanfatta fyra kategorier av generella diskurser där man kan definiera religiösa intressen som en aktör:

1. En bredare om EU:s konstitutionella koppling till kristendom.

⁷² Torvalds, 2019, 4.

⁷³ Torvalds, 2019, 3.

⁷⁴ Torvalds, 2019, 4.

⁷⁵ Torvalds, 2019, 5.

2. En allmän om ”till exempel oro för vad som sker med kyrkor i Nordafrika och så vidare”
3. En mindre om folkmord på kristna i Mellanöstern och andra delar av världen.
4. En liten om att det skulle pågå ett religiöst krig i Europa.⁷⁶

Konkret har Federley aldrig själv blivit kontaktad angående att lyfta religiösa intressen, men han tror att detta beror på att han är en del av den liberala parlamentsgruppen:

[V]i har alltid värnat om religionsfriheten men tar inte ställning till vilken religion som skulle vara bättre än någon annan. (...) ofta är det ju så att lobbyorganisationer identifierar vänner och så har det identifierat att jag inte har varit särdeles aktiv i religiöst anknutna frågor och därför låter dem mig vara skulle jag säga⁷⁷

Han menar att han är utanför den religiösa kultursfären och kulturramen och eventuellt betraktad som ”fallen frukt” från religiöst håll och därför inte ser all den aktivitet som kanske finns. Några konkreta exempel på när han ändå stöter på det indirekt är att han kan möta präster i korridorerna i Bryssel eller passera affischer för religiösa seminarium, som någon Europaparlamentariker kan stå värd för.⁷⁸ Ett exempel på detta är den Europeiska bönefrukosten: ett årligt event i Bryssel inspirerat av Jesu ord och arrangerat av parlamentsledamöter.⁷⁹ Jag kommer att återkomma till bönefrukosten i analyskapitlet.

Ett annat exempel är att han kan stötta på kollegor som äter middag med representanter för religiösa sammanslutningar när han rör sig i Bryssel eller Strasbourg: ”Så det pågår egentligen mer här som jag inte har insyn och insikt i.”⁸⁰ Specifikt är det främst olika typer av kristen närvaro som Federley stöter på i Europaparlamentet, vilket han ser vara ganska naturligt sett till Europas religiösa demografi men också att han kanske inte ser den fulla vidden av påverkansarbetet. Därför anser han det vara svårt att bedöma ifall lobbyingen har förändrats.

⁷⁶ Federley, 2019, 1.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Federley, 2019, 2.

⁷⁹ European Prayer Breakfast, 2019. *About the EPB*.

⁸⁰ Federley, 2019, 1.

3.2 Representanter för kyrkliga intressen

För att hitta representanter för uttalade religiösa intressen inledde jag med att söka i Öppenhetsregistret efter svenska organisationer i kategori fem. Jag fick en träff: Svenska kyrkan. Vidare hade jag svårt att hitta organisationer eller sammanslutningar med uttalade religiösa intressen, med en svenskspråkig representant och ett stadigvarande arbete gentemot Europaparlamentet.

Jag övervägde möjligheten att Europaparlamentariker för svenska eller finska Kristdemokratiska partier i Europaparlamentet skulle kunna fungera som överlappande: som representanter för kristna värderingar och som Europaparlamentariker. De två svenska ledamöterna Sara Skyttedal och David Lega inledde dock sitt arbete 2019 och uppfyllde således inte tidskravet. Finska Kristdemokraterna har för närvarande ingen ledamot i Europaparlamentet.⁸¹

Genom systematisk genomgång av de mindre partierna i Europaparlamentet hittade jag ett parti som nyligen hade en svenskspråkig representant: European Christian Political Movement (ECPM). Den finska kristdemokratiska riksdagsledamoten Peter Östman är styrelseledamot i ECPM sedan 2012 och satt som ordförande för samma parti 2013 till 2016. Partiet beskriver sig som det enda som driver kristdemokratisk politik med ett uttryckligt kristet-socialt perspektiv inom EU.⁸² Partiet erkändes som ett officiellt europeiskt parti 2018.⁸³

3.2.1 Peter Östman

Peter Östman är finsk riksdagsledamot för Kristdemokraterna (KD) och har tidigare suttit som ordförande för ECPM. Några nyckelord i intervjun var kärvare klimat, religions-, åsikts- och samvetsfrihet samt värderingar.

Han menar att Europas värderingar bygger på kristna humana värderingar och att det därför är viktigt att skydda dessa.⁸⁴ Ur ett kristdemokratiskt perspektiv säger han att några viktiga

⁸¹ Statistikcentralen, 2019. *Val*.

⁸² European Christian Political Movement (ECPM), 2019. *About us*.

⁸³ *Europeiska unionens officiella tidning* (EUT). ”Myndigheten för europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelsers beslut av den 31 augusti 2017 om den Europeiska kristna politiska rörelsens roll som europeiskt politiskt parti”. C34, 27-28.

⁸⁴ Östman, 2019, 1.

element för att åstadkomma detta är att slå vakt om religionsfrihet, åsiktsfrihet och samvetsfrihet.

Östman säger att ECPM inte har en egen parlamentsgrupp utan jobbar mycket via European Conservative Reformists party (ECP) och European People's party (EPP).⁸⁵ I egenskap av finsk riksdagsledamot för KD har han även erfarenhet av gemensamma möten och konferenser inom EPP. Konkret arbetar man för de ovannämnda friheterna genom att ”aktivt delta i den politiska debatten på lokal, regional, nationell nivå och sen också på EU-nivå.” På EU-nivå säger han att arbetet sker via nätverk i de två parlamentsgrupperna men att man även finner ledamöter med en kristen livssyn och samhällssyn i de andra grupperna.⁸⁶

ECPM jobbar enligt Östman med alla frågor som tas upp inom Europaparlamentet men betonar de kristna värderingarna. I vissa frågor, ”specifika frågor med kristna förtecken”, betonar man enligt Östman åsikts- och samvetsfriheten särskilt mycket med hänvisning till att de finns inskrivna i Europas grundfördrag.⁸⁷

På frågan om han märkt någon skillnad mellan mängden och intensiteten i arbetet för de kristna värderingarna svarar Östman att han inte kan uttala sig mängdmässigt, men att han ser ökade motsatsförhållanden.

Kanske, jag har svårt att uttala mig mängdmässigt men en större polarisering tycker jag mig märka. Eftersom de sekulära krafter som anser att vi inte ska betona kristna värderingar i politiken kör ganska hårt och samtidigt så det finns olika synsätt på hur samhället och lagstiftningen ska vara när det gäller till exempel äktenskap och familjesyn. I de här frågorna så har det kanske blivit mer motsatsförhållanden de här senaste åren.⁸⁸

Konkret så nämner han att det är via media som det hårdare trycket utifrån märks och att det finns en vilja att svänga den allmänna opinionen och frångå ”det traditionella synsättet” gällande till exempel äktenskap och familjesyn.

⁸⁵ Östman, 2019, 1.

⁸⁶ Östman, 2019, 3.

⁸⁷ Östman, 2019, 2.

⁸⁸ Ibid.

Jag upplever att de som har en annan syn än mig så vill poängtera att andra har en för snäv syn, en gammalmodig syn och att de försöker svänga det till det att man vill trycka ner andra människor.⁸⁹

Sammanfattningsvis identifierar Östman ett ”kärvare klimat” i Nordeuropa gällande Europapolitiken i förhållande till religionsfriheten och tror att det är en trend som kommer fortsätta.

A: Yes. Hur tror du att framtiden ser ut gällande de här relationerna mellan Europaparlamentet och religion just?

P: Nog ser jag vissa hotbilder där, att pressen utifrån är så hård och i en riktning så att det kan bli kärvare klimat just för att hålla fram sin personliga övertygelse i tros- och samhällsfrågor.⁹⁰

3.2.2 Ariane Rodert

Ariane Rodert är anställd av Svenska kyrkan som verksamhetsledare för policyfunktionen på nationell nivå. Hon fungerar även som ledamot i Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) i egenskap av ”Svenska kyrkans paraply i civilsamhället som heter Forum: idéburna organisationer med social inriktning”.⁹¹ Forum är i sin essens opolitiskt och religiöst obundet. Hon sitter alltså på en delad position: inom Svenska kyrkan är hon verksamhetsledare och inom EESK är hon Forums representant. I öppenhetsregistret är även Ariane Rodert registrerad som ”Person med ansvar för EU-kontakterna” för Svenska kyrkan.

Nyckelord i intervjun med Rodert är civilsamhället, politiska processer, ekumenik, diakonalt arbete, människovärdesprincipen och förutsättningsfrågor.

I intervjun med Rodert framkom ett flertal centrala instanser: EESK och Forum men också Eurodiaconia (öppenhetsregistret kategori 3), Europeiska kyrkokonferensen, ACT EU och CCME (Churches' Commission for Migrants in Europe, öppenhetsregistret kategori 5) samt ekumeniska samarbeten som Luterska världsförbundet⁹² och Sveriges kristna råd, där ”det finns en Europaplattform där man träffas och pratar i olika arbetsgrupper.”⁹³

⁸⁹ Östman, 2019, 3.

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Rodert, 2019, 1.

⁹² Rodert, 2019, 2.

⁹³ Rodert, 2019, 5.

Inom Svenska kyrkan kan man sammanfatta två primära uppdelningar: det finns ett arbete på nationell nivå med EU-politik samt ett arbete på internationell nivå med EU-politik. De gör också åtskillnad mellan sitt arbete mot Europapolitik, som omfattar alla europeiska länder, och sin EU-politik, som specifikt behandlar frågor kopplade till unionen.⁹⁴

I Roderts arbete för Svenska kyrkan ser hon EU-arbetet som en del av den svenska politiska processen, bara att EU-delen sker i ett tidigare skede. Hon menar att Europasamarbeten är en del av det svenska kyrkoarbetet och en del av ett svenskt arbete, ”att hänga med och arbeta och bidra till den svenska samhällsutvecklingen.”⁹⁵

Konkreta exempel på hur Svenska kyrkan arbetar EU-politiskt är inom frågor som berör migrationspolitik, mänskliga rättigheter och generella rättighets- och klimatfrågor. Grunden för arbetet ligger i människovärdesprincipen och det diakonala arbetet och att ge kyrkan förutsättningarna för att arbeta med dessa:

Ett av våra grunduppdrag är det diakonala arbetet och där är det ju förutsättningsfrågor som ofta har att göra med lagstiftning och andra former av politiska initiativ. Så där vill vi skapa bästa förutsättningar för att kunna utföra vårt diakonala uppdrag som kyrka⁹⁶

Arbetet sker till exempel genom att man svarar på remisser vid olika utredningar och de ”sitter med i olika referensgrupper kring svensk politik.”⁹⁷

På frågan om hur kyrkans roll har förändrats svarar Rodert att i sin roll som aktör inom civilsamhället skulle hon inte vilja påstå att arbetet har förändrats, däremot att förutsättningarna ser annorlunda ut:

klimatet för civilsamhällets verksamheter generellt (är) lite hårdare. (...) många regeringar som har försvårat förutsättningarna för civilsamhället att vara

⁹⁴ Rodert, 2019, 1.

⁹⁵ Rodert, 2019, 2.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Rodert, 2019, 3.

oberoende och att fylla den rollen att vara systemkritiker och ifrågasätta och så vidare. Det är många länder som har ett svårt politiskt klimat i Europa.⁹⁸

Hon lyfter också Svenska kyrkans särställning i Sverige i och med ett förflutet som statskyrka. Till exempel får kyrkan inte stöd från staten via Statens myndighet för stöd till trossamfund.

3.3 Tjänstemän kopplade till EU

För uppsatsen legitimitet ansåg jag att det var viktigt att även prata med någon utan politiska intressen eller uttalade religiösa eller kyrkliga intressen. Jag kontaktade således den svenska ständiga representationen samt den finska ständiga representationen och frågade efter någon som skulle kunna vara intresserad av att medverka i min intervjustudie. Genom den svenska ständiga representationen i Bryssel fick jag kontakt med en tjänsteman som ville ställa upp på studien. Jag kontaktade även en sakkunnig journalist, som avböjde att medverka.

3.3.1 Den svenska ständiga representationen

Pierre Herges arbetar som ministerråd vid den svenska ständiga representationen i Bryssel och lyfter tidigt i intervjun att han har en ganska begränsad insikt och kontakt med dessa frågor i hans vardagliga arbete. Några nyckelord i intervjun är nyheter & press, kommissionens dialog, fördragsreferenser och öppenhetsregistret.

Han upplever från sin roll ”ganska begränsat av vad som gäller just religiösa samfunds påverkan och lobbying.” När han stöter på det är det främst genom att ”man hör talas om det och läser om det”⁹⁹ på ett generellt plan, till exempel när det talas om öppenhetsregistret. En konkret diskussion där han minns att frågan var aktuell var när Lissabonfördraget diskuterades och hur referensen till kristendom eller religion skulle se ut.¹⁰⁰

Angående hur påverkansarbetet praktiskt ter sig antar han att det liknar andra sorters lobbying: intresseorganisationen identifierar någon som har en positiv syn på frågan och en central position för att påverka. Slutligen nämner han även att det finns en gemensam dialog från EU:s håll med olika livsåskådningar och trossamfund.¹⁰¹

⁹⁸ Rodert, 2019, 4.

⁹⁹ Herges, 2019, 1.

¹⁰⁰ Herges, 2019, 2.

¹⁰¹ Herges, 2019, 3.

3.4 Kritik mot empirin

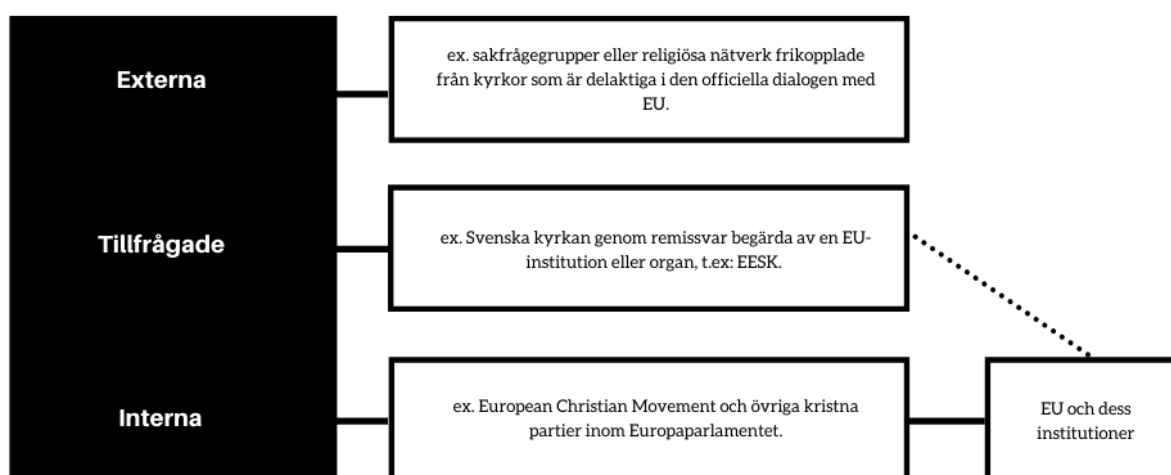
En kritik som kan lyftas mot min egen intervjuteknik var det faktum att jag lät diskussioner om påverkansarbete mot andra EU-institutioner än Europaparlamentet utvecklas allt för mycket. Då jag valt att göra en avgränsning mot enbart påverkansarbete mot de politiskt valda parlamentsledamöterna hade det varit en god idé att enbart kortfattat diskutera påverkansarbete mot andra institutioner och organ för att få en helhetsbild, och sedan fokusera tillbaka på enbart lobbying riktat mot beslutsfattare direkt.

Här kan man även problematisera mitt urval av informanter: speciellt Herges sitter på en position där relationen mellan påverkare och påverkade inte är aktuell i hans vardag. Slutligen kan man lyfta en kritik mot att en hel del extra följdfrågor kunde ha ställts. I flera fall presenteras argument och resonemang som gärna borde ha utvecklats. Ett problem var också att samtliga intervjupersoner hade spetskunskap inom vitt skilda ämnen och inom uppsatsens ramar var det omöjligt att läsa in sig på materialet de vidarerefererade till och återkomma med uppföljande frågor.

4. Analys av intervju svar

En distinktion som växte fram när jag började analysera intervjumaterialet var de två olika motpolerna i det breda och diffusa begreppet religiös lobbying. På ena sidan har vi något som jag väljer att kalla externa utomstående aktörer med målet att påverka politiken både brett och smalt. På den andra sidan finns det interna officiella aktörer: de fall när en aktör är eller transformerats från en utomstående aktör till en officiell politisk aktör inom Europaparlamentet, till exempel ECPM.¹⁰² Mellan dessa två motpoler finns det, konstitutionsbundna, aktörer som bidrar med ”tillfrågad påverkan”: remissaktörer så som Svenska kyrkan, som fått i uppdrag att vara språkrör för en viss grupps åsikter.

Intern - extern typologi

Figur 4: en alternativ typologi för att kategorisera påverkansaktörer.

Denna typologi är självfallet en grov kategorisering och baserad på en knapphändig empiri, men väcker en intressant reflektion i förhållande till begreppet religiös lobbyism i sig: att de religiösa aktörerna antas vara separerade eller särskilda från den EU-politiska sfären. Under tiden Leusteans typologier fokuserar på relationstyper och funktionstyper mellan framförallt kyrkor och EU:s institutioner innefattar min typologi alla sorters aktörer i den heterogena gruppen som jag kallar religiösa lobbyister eller aktörer som idkar religiöst påverkansarbete. Leusteans typologier fångar inte de gråzoner som min uppdelning belyser.

¹⁰² EUT C34, 2017.

Samma kritik går att rikta mot Casanovas teori. Teorin blir svårtillämpad på ett generellt plan i detta fall, då Casanova menar att religionen är närvarande och tar plats på samhällsnivå fram om statsnivå, vilket inte stämmer i fallet med Europaparlamentet.¹⁰³ Detta är också något som särskiljer min uppsats från den tidigare forskningen: jag fokuserar just på Europaparlamentet där relationen till religion är ännu diffusare än till exempel relationen mellan kommissionen och religion.¹⁰⁴

Stevens artikel *Religious lobbies in the EU* behandlar i stora drag samma fråga som mig. Han menar att de religiösa intressena inom EU har utmanats av den starkare sekulära ordningen och att både kyrkor och världsledare försöker ge religionen en rättmätig plats i politiken – eller utgående från min frågeställning: flytta religionen från den marginaliserade plats som sekulariseringsteorin reserverat åt den.

Stevens exemplifierar detta med när den tyska förbundskanslern Angela Merkel 2007 ställde sig bakom Påvens önskan om att referera till religion i och med Lissabonfördraget (vilket på sätt och viss lyckades, se avsnitt 2: bakgrund) eller när tidigare premiärministern i Polen, och före detta ordförande i Europeiska rådet, Donald Tusk samma år vägrade skriva under Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna på grund av hänvisningar till känsliga policyområden som moral och familj.¹⁰⁵

4.1 Europarlamentariker

En gemensam nämnare för de båda Europaparlamentarikerna jag pratade med var en uppfattning om att de inte var intressanta ur ett religiöst påverkansperspektiv.¹⁰⁶ De båda parlamentarikerna nämner dock att de känner till att kollegor på ett eller annat vis haft kontakt med religiösa representanter: Federley har sett kollegor äta middag med ledare för den Europeiska bönefrukosten och Torvalds vidarehänvisade till en tidigare kollega som han tror hade bättre insikt.

¹⁰³ Casanova, 1994, 220.

¹⁰⁴ De Vlieger & Tanasescu, 2011.

¹⁰⁵ Steven, 2009, 185.

¹⁰⁶ Torvalds 2019; Federley 2019.

Den Europeiska bönefrukosten (EPB) i sig är ett svårkategoriserat evenemang. Det årliga evenemanget har funnits i 21 år och målet är att samla människor kring Jesus och hans läror.¹⁰⁷ Gällande arrangemanget säger EPB på sin hemsida att det är ”Hosted by Members of the European Parliament, with participants from other European institutions”. Vem som står som arrangör för evenemanget rent konkret framkommer inte. Enligt European Christian Political Movements årsböcker är det en specifik MEP som leder evenemanget och en grupp talare, som ofta också sitter i Europaparlamentet.¹⁰⁸ Enligt Leusteans typologi skulle evenemanget kunna kategoriseras som en relation av typen experimentell med en funktion som inter-kyrkliga organisationer eller nätverk. Enligt min typologi skulle denna typ av närvaro klassas som en extern aktör. EPB är inte registrerade i Öppenhetsregistret.

Från det senaste evenemanget tidigt i december 2019 rapporterade två kristna tidningar om rekordstort intresse¹⁰⁹, något som är intressant i förhållande till min hypotes formulerad av Casanova. Att ett, förhållandevis, publikt evenemang med en framtoning av offentlig religiositet stadigt växer på europeisk nivå kan ses som ett tecken på att de religiösa, inte de konkreta organisationerna utan, intressena växer bort från en marginaliserad roll, precis vad Casanova menar att är en följd av hypotesen som jag prövar. Särskilt intressant blir detta kombinerat med Casanovas diskussion om att Europa är ett av få ställen där ett sekulariseringsmönster i traditionell form finns och en kontinent som har ”dramatic decline of religion.”¹¹⁰

Här är det svårt att urskilja vem som är den drivande parten i rörelsen: enligt de årsböcker från ECPM jag läst verkar det religiösa intresset komma inifrån Europaparlamentet och kompletteras med utomstående aktörer.¹¹¹ I min typologi placerar sig då detta som en intern officiell politisk, och religiös, aktör inom Europaparlamentet.

¹⁰⁷ European Prayer Breakfast, 2019. *About us*.

¹⁰⁸ European Christian Political Movement (ECPM), 2018. *ECPM Yearbook 2017*; European Christian Political Movement (ECPM), 2016. *ECPM Yearbook 2015*.

¹⁰⁹ Sacrédeus Lennart, 2019. ”Europeisk bönefrukost i Bryssel växer” i *Inblick*; Spånberger David, 2019. ”Svenska politiker deltog i bönefrukost i Bryssel” i *Världen idag*.

¹¹⁰ Casanova, 1994, 28.

¹¹¹ ECPM, *Yearbook*, 2015, 2017.

Ett fokusområde i intervjun med Torvalds var den samhälleliga övergången från ett fokus på kollektiv till en fokus på individ samt den eventuellt religiösa aspekten av identiteten, vilket är exakt vad Casanova också lyfter fram.¹¹² Denna kulturella förändring tror han kan väcka starka åsikter kring ofta omdebatterade frågor, till exempel om abort och sexuell läggning. Han menar att beroende på var en religiös denomination befinner sig i sin moderniseringsprocess kan värdesystem kollidera, och väcka starka reaktioner. Han använder begreppet ”kulturell backlash” som **kan** ta sig religiösa uttryck som en konsekvens av att människor ”känner sig akterseglade”.¹¹³

Här kan man dra en parallell till Casanova som pratar om religiösa organisationer som inte trivs i den marginaliserad roll som de blir placerade, och således försöker lämna denna roll. Torvalds metafor om människor som känner sig akterseglade och därför reagerar på sätt som tar sig samhälleliga och religiösa uttryck kan ses att gå i linje med Casanovas teori, men på individnivå.

Trots att varken Federley eller Torvalds själv varit delaktiga i varken EPB eller på något sätt känner sig vid att blivit kontaktade av religiösa intressen har bägge noterat närvaron av präster från olika kristna denominationer i Europaparlamentets byggnad. Denna närvaro placerar sig som en officiell representation enligt Leustean¹¹⁴ och, beroende på omständigheterna, konstitutionellt rådgivande utgående från min egen typologi.

Avslutningsvis tror både Torvalds och Federley att det religiösa påverkansarbetet inom Europaparlamentet är större än vad just de känner till.

¹¹² Casanova, 1994, 42.

¹¹³ Torvalds, 2019, 4.

¹¹⁴ Leustean, 2011, 306.

4.2 Representanter för religiösa intressen

De två representanterna för religiösa intressen är olika varandra. Östman är aktiv i styrelsen för ECPM, vilket är ett exempel på en aktör som varit extern i sitt påverkansarbete men blivit internt officiellt politiskt enligt min typologi. Enligt Leustean typologi placerar sig ECPM som organisation baserade på övertygelse.¹¹⁵ Rodert arbetar istället med den mest talande aktören som är konstitutionellt rådgivande enligt min typologi: Svenska kyrkan. Genom sin plats i EESK fungerar hon som en lagstadgat rådgivande aktör och är ”en formell del av EU:s lagstiftningsprocess.”¹¹⁶ Detta dock som sekunderad till ”Svenska kyrkans paraply i civilsamhället, Forum.”¹¹⁷ I hennes roll som policyrådgivare vid Svenska kyrkan säger hon att arbetet hon gör mot EU är en del av det svenska påverkansarbetet och deras fokus för påverkan är framför allt förutsättningsfrågor. Enligt Leustean typologi skulle arbetet med Forum landa under inter-kyrkliga organisationer eller nätverk, även om Forum nu är uttalat religiöst obundet, men också som institutionaliserad i sin relationstyp. I det regelrätta policyarbetet fungerar Rodert istället som en officiell representant för den Svenska kyrkans intresse sett till funktion.¹¹⁸ En utmärkande sak med Svenska kyrkans arbete inom EU är att de slår vakt vid transparensen och öppenheten, något registreringen i Öppenhetsregistret påvisar.

Den religiösa lobbyingen kan ses som en officiell lobbying genom att den i viss mån är fastslagen i och med Lissabonfördraget. Artikel 17.3 i EUF-fördraget slår fast att EU ska ”upprätthålla en öppen, tydlig och regelbunden dialog med dessa kyrkor och organisationer, varvid deras identitet och specifika bidrag ska erkännas.”¹¹⁹ Detta var även något som Rodert lyfte i vår intervju: hennes roll och Svenska kyrkans roll som speciell remissinstans gällande civila frågor – vilket är ett av deras främsta sätt att arbeta med påverkningsarbete.¹²⁰ De Vlieger och Tanasescu konstaterar i sin artikel att kyrkan fått en laglig fördragsstadgad status som är unik jämfört med andra civila grupper i samhället – kyrkan nämns explicit i fördraget.¹²¹ Här sviker Casanovas teori. Han menar att religionen främst frodas på samhällsnivå, fram om statsnivå – men får dock rätt gällande den publika rollen. I fallet med

¹¹⁵ Leustean, 2011, 307.

¹¹⁶ Rodert, 2019, 1.

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Leustean, 2011, 306.

¹¹⁹ Studieförbundet Näringsliv och samhälle Sverige, 2008. *Lissabonfördraget*.

¹²⁰ Rodert, 2019, 2.

¹²¹ De Vlieger & Tanasescu, 2011, 460.

den Europeiska Unionen verkar dock religionen fått ett uppsving också på den supranationella nivån.

Steven tar även upp att ”det politiska klimatet för nationella kyrkor har blivit allt mer utmanande”¹²² vilket han menar att är en konsekvens av att den speciella status kyrkorna tidigare åtnjutit har ifrågasatts. Östman representerar inte en nationell kyrka, men han beskriver att trycket utifrån blivit hårdare för dem som står för kristna värderingar. Han beskriver ett motsatsförhållande som han tycker har växt under de senaste åren: en större polarisering där ”de sekulära krafterna som anser att vi inte ska betona kristna värderingar i politiken kör ganska hårt.”¹²³ Detta är i linje med ett iakttagande Steven gjort: ”in the context of EU politics, both churches’ special status is being challenged by individuals or groups who believe they should be brought ‘into line’.”¹²⁴ Östman nämner att äktenskap och familjesyn är två frågor där klimatet på senare tid blivit ”mer motsatsförhållanden.”¹²⁵ Han menar att man ser, speciellt i media, att sekulära krafter försöker svänga opinionen bort från ”de kristna värderingarna och det traditionella synsättet” just i dessa frågor. När det gäller frågor med kristna förtecken, t.ex. äktenskap och familjesyn, menar Östman att tre viktiga element är åsikts-, tros- och samvetsfriheten och att det hårdare klimatet är dåligt i förhållande till detta.

Rodert beskriver inte samma känsla som Östman. Steven konstaterar att en stor skillnad i dag är att ”kyrkorna automatiskt inte längre är mäktiga”¹²⁶ – något som inte diskuteras i intervjun med Rodert, men som oavsett inte verkar vara centralt för henne i sin yrkesroll. Hon ser istället en förändring från politiskt håll och att ”klimatet för civilsamhällets verksamhet generellt [är] lite hårdare (...) mer populism och många regeringar som har försvårat förutsättningarna.”¹²⁷ Rodert nämner inte alls samma fokusfrågor som Östman utan fokusen ligger på sociala frågor, diakonala frågor och ekumeniska samarbeten.

Skillnaden mellan Roderts och Östmans synsätt skulle kunna bero på olika förhållningssätt till den religiösa sfären. Rodert jobbar för Svenska kyrkan och Sverige beskrivs av vissa som

¹²² Steven, 2009, 188. Översättning av Gäddnäs.

¹²³ Östman, 2009, 2.

¹²⁴ Stevens, 2009, 187.

¹²⁵ Östman, 2019, 2.

¹²⁶ Steven, 2009, 188.

¹²⁷ Rodert, 2019, 4.

världens mest sekulariserade land. Det faktum att den religiösa sfären, enligt Casanova, bara är ”en i mängden” kanske således inte kommer som en överraskning för Rodert utan snarare som en naturlig förutsättning. Utgående från vår intervju får jag intrycket att Rodert i sitt arbetssätt jobbar praktiskt mot den samhällseliga nivån, i enlighet med Casanovas teori, men med undantaget att hon även fördragsstadgat jobbar mot den supranationella nivån. Casanova beskriver en ”höna och ägget”-problematik gällande hur relationen mellan politik och religion utvecklats:

that religion and politics keep forming all kinds of symbiotic relations, to such an extent that it is not easy to ascertain whether one is witnessing political movements which don religious garb or religious movements which assume political forms¹²⁸

Detta är särskilt intressant när man tittar på ECPM utveckling, från intressenätverk till politiskt parti. En sak som denna analys visar är hur extremt heterogen gruppen ”representanter för religiösa intressen” är och att det är omöjligt att generalisera i detta stadiet.

4.3 Tjänsteman

Herges arbetar från en tjänstemannaposition med bland annat frågor som rör relationerna till Europaparlamentet, å svenska regeringskansliets vägnar. Han upplever att den religiösa lobbyingen är begränsad men lyfter flertalet gånger att han inte har att göra med detta i sitt arbete och att han har svårt att svara på detaljerade frågor.

Det är framför allt två saker från intervjun med Herges som är intressanta i analysen. Det första är ett antagande om att religiösa intressen behandlas ”på många sätt som andra intressen.”¹²⁹ Där finns det en parallell till Federley som på min fråga om religiösa lobbyisters tillvägagångssätt sa: ”jag tror det opererar på ganska samma sätt”¹³⁰ med hänvisning till samma sätt som till exempel lobbyism på ekonomiska grunder. Här finns det två dimensioner som är extra intressanta: antagandena går i linje med Casanovas tanke om att religionen som sfär tappat sin särställning och är en sfär bland andra sfärer och således bara ett intresse bland

¹²⁸ Casanova, 1994, 41.

¹²⁹ Herges, 2019, 1.

¹³⁰ Federley, 2019, 2.

andra intressen.¹³¹ Den andra dimensionen är det faktum att kyrkornas särställning inom EU tycks vara okänd då det faktiskt har en slags särställning i och med förändringen i EUF-fördraget på grund av Lissabonfördraget och inte är som ”vilket annat intresse som helst”.

Ytterligare en intressant sak är svaret på min fråga om hur den religiösa intressebevakningen kan synas konkret när Herges kom med följande exempel:

När det diskuterades och man skulle göra en revidering eller ett nytt fördrag för EU så var det en ganska stor diskussion om vilka referenser som skulle finnas till kristendom och ja en tradition, en religiös tradition som hör till Europa. (...) vilken referens skulle man göra till religion¹³²

I praktiken blev referensen en allmän hänvisning till Europas kulturella, religiösa och humanistiska arv, utan någon referens till specifikt kristendom. Steven avslutar sin artikel med ett konstaterande om att kyrkor blivit en ”interest group among many” men med ”potentially substantial influence.”¹³³ Att denna diskussion fanns kan i sig ses som ett tecken på att hypotesen jag prövar kan stämma: de kristna religiösa organisationerna vägrar inta den marginaliserade rollen.¹³⁴

4.4 Öppenhetsregistret

I min uppsats är det kategori 5 i Öppenhetsregistret som är intressant. I skrivande stund finns 57 registrerade aktörer varav en svensk aktör: Svenska kyrkan.¹³⁵ Svenska kyrkans roll i registret är intressant då regelrätta kyrkor och samfund inte behöver omfattas av registret:

Registret omfattar inte kyrkor och religiösa samfund. Byråer eller rättsliga organ för intressebevakning, byråer och nätverk som företräder kyrkor och religiösa samfund gentemot EU-institutionerna samt deras organisationer förväntas dock registrera sig.¹³⁶

¹³¹ Casanova, 1994, 220.

¹³² Herges, 2019, 2.

¹³³ Steven, 2011, 190.

¹³⁴ Casanova, 1994, 41.

¹³⁵ Europeiska kommissionen, *öppenhetsregistret*.

¹³⁶ EUT L277, 2014.

En sak som framträder tydligt är hur ovanlig kategori 5 är. Enbart 0,48 procent av de registrerade aktörerna finns i denna kategori.¹³⁷ En snabb sökning i registret på sökordet ”Christian” generade 9 december 2019 167 träffar, varav drygt 20 av dessa hänvisar till ett arbete genomsyrat av kristna principer och kristna mål – utan att för den delen vara med i kategori 5. Detta kan indikera på ett stort mörkertal av tydligt uttalade kristna intressen, även bland registrerade aktörer. Detta funderade även Torvalds kring, dock efter att jag hänvisat till siffrorna: ”att de som egentligen på religiösa grunder motsätter sig till, att de inte vill göra det under en religiös rubrik utan vill göra det under en rubrik som har andra förtecken. Och det är egentligen intressant – man skyr den religiösa stämpeln.”¹³⁸

Ett alternativ är också att registreringsprocessen och registret i sig innehar brister som leder till att kategorierna överlappar varandra, något som också skulle kunna förklara varför Svenska kyrkan registrerade sig.¹³⁹

Slutligen behöver man också komma ihåg att det än så länge är frivilligt att registrera sig i registret och uppsatsen utgår från antagandet om att bilden som öppenhetsregistret visar inte är en direkt avspiegling av verkligheten.

¹³⁷ Avrundat till två decimaler.

¹³⁸ Torvalds, 2019, 3.

¹³⁹ Rodert, 2019, 2.

5. Diskussion

Min utgångspunkt var i ett antagande av Casanova samt i den tidigare forskningen som berörde ämnet, och mina resultat är i linje med vad dessa tidigare källor påstått. Analysen av intervjuerna lyfte framför allt att religionens särställning inom EU är relativt okänd och att det är en extremt heterogen grupp aktörer involverade. Delar av aktiviteten sker också under ytan och öppenhetsregistret har svårt att uppfylla sin funktion.

I inledningen förklarade jag att jag ville försöka ge lite klarhet kring hur religiös lobbyism tar sig i uttryck. Min frågeställning gick ut på att producera ny kunskap på ett område där tidigare forskning varit begränsad.

Studien har kunnat påvisa att det finns religiös lobbyism som verkar mot Europaparlamentet som rent konkret fungerar enligt följande typologi: extern lobbyism som lobbar fristående från Europaparlamentet inom till exempel sakfrågor, tillfrågad lobbyism som till exempel Svenska kyrkans roll och dess roll som remissaktör inom EU samt intern lobbyism där den som försvarar de religiösa intressena är en officiell aktör inom Europaparlamentet, till exempel European Christian Political Movement. De konkreta arbetsätten skiljer sig åt mellan aktörerna, det rör sig till exempel om föreläsningar, workshops, middagsmöten, remissrundor, officiella dialoger och diskussioner. De frågor som aktörerna jobbar med skiljer sig åt avsevärt.

Den religiösa lobbyismen skiljer sig från annan typ av lobbyism genom att i vissa fall åtnjuta en särställning, se går heller inte att jämföra med annat påverkningsarbete då den är så pass annorlunda i sin juridiska natur. Relationen mellan den kristna religionen och Europaparlamentet saknar fastställda ramar men har till viss del en naturlig politisk plats, till skillnad från inom andra EU-institutioner. Kristna intressen har till exempel en officiell representation genom kristna partier på många nivåer inom Europaparlamentet, som en naturlig del av sammansättningen på ett helt annat sätt än om man jämför med den Europeiska kommissionen. Samtidigt möts de religiösa aktörerna av ett hårdare samtalsklimat inom EU-politiken oberoende av ståndpunkt: oavsett om man pratar familjepolitik eller migrationsfrågor.

Utgående från min empiri skulle jag vilja påstå att Casanovas antagande om att religiösa organisationer inte finner sig i den, av sekulariseringsteorin, tilldelade marginaliserade rollen i den privata sfären och lyckas få en mer publik roll stämmer. Religionens officiella status i sig har växt starkare och starkare inom EU från och med grundandet av unionen till och med i dag – något McCreas juridiska genomgång och öppenhetsregistrets statistik bekräftar men som inte nämns konkret av informanterna.

5.1 Metoddiskussion

Intervju som metod är tidsödande och i detta fall gav det inte ett mättat resultat. Dock är jag säker på att metoden var det enda rimliga. Ingen annan metod skulle ha kunnat belysa komplexiteten i området. I retrospectiv skulle en kompletterande enkät varit bra, då det skulle varit ett smidigt sätt att nå många involverade på ett relativt tidseffektivt sätt. För att göra resultatet mättat skulle mera tid och även ekonomiska resurser behövts.

Det är oerhört svårt att operationalisera den religiösa lobbyingen och min uppsats bör därför betraktas som en inledande studie för att kartlägga vad som finns att jobba med. Det krävs mer empiri för att kunna göra en mer generaliserande översikt.

5.2 Förslag på vidare forskning

Detta område är mycket outforskat och jag har med denna uppsats enbart skrapat på ytan. Det finns därför många olika uppslag för vidare forskning. En studie som med fördel skulle kunna beaktas vid vidare forskning på ämnet är den senaste upplagan av European Value Study som planeras att publiceras i början av 2020.¹⁴⁰

Några exempel på frågeställningar att undersöka i framtiden är:

- Hur väl stämmer EU:s öppenhetsregister i praktiken och vad är de största bristerna? Denna fråga är en naturlig fördjupning av min uppsats och skulle kunna operationaliseras genom att kontakta de olika registrerade aktörerna som i registret beskriver sin verksamhet baserat på religiösa värderingar och med dessa aktörer göra ett attitydformulär. Detta material skulle kompletteras med en kvantitativ undersökning riktad mot Europaparlamentariker och vilka aktörer som varit i kontakt

¹⁴⁰ European Value Study, 2019. *Survey 2017*.

med dem. Gemensamt skulle dessa två undersökningar kunna ge en fingervisning på hur registret fungerar i praktiken.

- Kan man syna religiös lobbying enligt samma praktiker som ekonomisk lobbying? Är det etiskt försvarbart eller hotar det religionsfriheten att religion är en del av registret?
- Hur är den breda allmänhetens attityd till religiös lobbying som fenomen och religiös inverkan i politiken och hur har denna attityd förändrats under de senaste trettio åren?
- Hur har media rapporterat kring religiositet de senaste tio åren? Skapar media en polariserande bild mellan det profana och sakrala?

Denna fråga är mycket relevant med bakgrund i Östmans påståenden om att det nu finns ett kärvare samtalsklimat med media som en av orsakerna.

- Hur har Svenska kyrkan anpassat sig till EU:s ambivalenta förhållningssätt till religion från 80-talet tills idag?
- Hur kan man skilja åt intern och extern religiöspåverkan inom Europaparlamentet? Går det? Och ifall det inte går: hur resonerar berörda parter kring just detta i förhållande till EU:s öppenhetsprincip?

Denna fråga är svår att operationalisera men relevant för en fungerande öppenhetstanke.

6. Referenser

6.1 Intervjuer

Federley Fredrick; Europaparlamentariker. 2019. Intervjuad av Alexandra Gäddnäs. Telefonintervju, 5 november 2019. Transkribering hos författaren. I fotnoten: Federley, 2019.

Herges Pierre; ministerråd för Svenska utrikesdepartementet positionerad vid svenska ständiga representationen i Bryssel. 2019. Intervjuad av Alexandra Gäddnäs. Telefonintervju, 4 november 2019. Transkribering hos författaren. I fotnoten: Herges, 2019.

Rodert Ariane; Samhällspolitiskt kunnig hos Svenska kyrkan. 2019. Intervjuad av Alexandra Gäddnäs. Telefonintervju, 15 november 2019. Transkribering hos författaren. I fotnoten: Rodert, 2019.

Torvalds Nils; Europaparlamentariker. 2019. Intervjuad av Alexandra Gäddnäs. Bryssel, 11 november 2019. Transkribering hos författaren. I fotnoten: Torvalds, 2019.

Östman Peter; ledamot av finska riksdagen och tidigare president för European Christian Political Movement. 2019. Intervjuad av Alexandra Gäddnäs. Telefonintervju, 18 oktober 2019. Transkribering hos författaren. I fotnoten: Östman, 2019.

6.2 Litteratur

Böllmann Friederike. "How many roads lead to Brussels: the political mobilization of religious organisations within the European public sphere" i *Representing Religion in the European Union*, redigerad av Lucian N. Leustean. Routledge: London, 2013: 201-217.

Casanova José. *Public religions in the modern world*. Chicago: The university of Chicago Press, 1994.

Davidsson Bremborg Anna. "Interviewing" i *The Routledge Handbook of Research Methods In The Study of Religion*, redigerad av Michael Stausberg & Steven Engler. New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2011: 310-322

De Vlieger Pieterjan & Tanasescu Irina. "Changing Forms of Interactions between the European Commission and Interest Groups: The Case of Religious Lobbying" i *Journal of European Integration*. Vol. 34:5, 2011: 447-463.

Dür Andreas & Matteo Gemma. "Who lobbies the European Union? National interest groups in a multilevel polity" i *Journal of European Public Policy*. Vol. 19:7, 2012: 969-987.

Houston Kenneth. "The Logic of Structured Dialogue between Religious Associations and the Institutions of the European Union" i *Religion, State & Society*. Vol. 37:1-2, 2009: 207-222.

King Elvira. *The Pro-Israel Lobby in Europe: The Politics of Religion and Christian Zionism in the European Union*, I. B. Tauris & Company: ProQuest Ebook Central, 2016. E-bok.

Kvale Steinar & Brinkmann Svend. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur, 2015.

Leustean N. Lucian. "Representing Religion in the European Union. A Typology of Actors" i *Politics, Religion & Ideology*. Vol. 12:3. S, 2011: 295-315.

Leustean N. Lucian. "Does God matter in the European Union?" i *Representing Religion in the European Union*, redigerad av Lucian N. Leustean. London: Routledge, 2013: 1 – 32.

Madeley T. S. John. "Deus ex machina: representing God on the stage of the European Union?" i *Representing Religion in the European Union*, redigerad av Lucian N. Leustean. London, Routledge: 47 – 59.

McCrea Ronan. *Religion and the Public Order of the European Union*. Oxford: Oxford University Press, 2010.

Mihut Liliana. "Lobbying – A Political Communication Tool for Churches and Religious Organizations" i *Journal for the Study of Religions and Ideologies*. Vol. 29:10, 2011: 64-86. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=90436> (Hämtad 27 oktober 2019).

O'Reilly Karen. *Ethnographic Methods*, 2 uppl. London: Taylor & Francis, 2012.

Pastorelli Sabrina. "The European Union and the New Religious Movements" i *Religion, State & Society*. Vol. 37:1-2, 2009: 193-206. doi: 10.1080/09637490802694039.

Rienecker Lotte & Stray Jørgensen Peter. *Att skriva en bra uppsats*. 4 uppl. Stockholm: Samfundslitteratur och Liber AB, 2018.

Steven Martin. "Religious Lobbies in the European Union: from Dominant Church to Faith-Based Organisation?" i *Religion, State & Society*. Vol. 37:1-2, 2009: 181-191. doi: 10.1080/09637490802693981.

Studieförbundet Näringsliv och samhälle Sverige. Regeringskansliet Svenska institutet för europapolitiska studier,. *Lissabonfördraget: konsoliderad version av EU:s fördrag*. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag, 2008.

6.3 Webbällor

Europaparlamentet. *Öppenhetsregistret ger klarhet kring lobbyism i EU:s institutioner*. 2018. <https://www.europarl.europa.eu/news/sv/headlines/eu-affairs/20180108STO91215/oppenhetsregistret-ger-klarhet-kring-lobbyism-i-eu-s-institutioner> (Hämtad 13 november 2019).

European Christian Political Movement (ECPM). *About us*. 2019. <https://ecpm.info/about.html> (Hämtad 30 oktober 2019).

European Christian Political Movement (ECPM). *ECPM Yearbook 2017*. 2018. https://ecpm.info/ECPMYearbook_2017_LR.pdf (Hämtad 30 december 2019).

European Christian Political Movement (ECPM). *ECPM Yearbook 2015*. 2016. https://ecpm.info/ECPM-Yearbook_2015.pdf (Hämtad 30 december 2019).

European Prayer Breakfast. *About the EPB*. 2019. <https://prayerbreakfast.eu/about> (Hämtad 8 december 2019).

European Value Study. *Survey 2017*. 2019. <https://europeanvaluesstudy.eu/methodology-data-documentation/survey-2017/> (Hämtad 20 oktober 2019).

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK). 2019. <https://www.eesc.europa.eu/sv> (Hämtad 12 december 2019).

Europeiska kommissionen. *Öppenhetsregistret*. 2019. https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/service-standards-and-principles/transparency/transparency-register_sv (Hämtad 13 november 2019).

Europeiska Unionen. *EU:s institutioner och andra organ*. 2019. https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies_sv (Hämtad 12 december 2019).

Europeiska unionens officiella tidning (EUT). Avtal mellan Europaparlamentet och Europeiska kommissionen om öppenhetsregistret för organisationer och egenföretagare som är involverade i utformning och genomförande av EU:s politik. L 277, 19 september 2014: 11

– 24. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32014Q0919\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32014Q0919(01))
(Hämtad 5 november 2019).

Europeiska unionens officiella tidning (EUT). Myndigheten för europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelsers beslut av den 31 augusti 2017 om den Europeiska kristna politiska rörelsens roll som europeiskt politiskt parti. C 34, 31 januari 2018: 27 – 28.
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_2018_034_R_0010
(Hämtad 2 december 2019).

Europeiska unionens officiella tidning (EUT). Konsoliderad version av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. C 326, 26 oktober 2012: 47–39. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT> (Hämtad 2 januari 2020).

EU:s portal för Öppna data. *Transparency Register*. 2020.
<https://data.europa.eu/euodp/sv/data/dataset/transparency-register/resource/3d552d54-cc48-4876-8a9a-56b24e6c8ce8/> (Hämtad 7 januari 2020).

Pew Forum on Religious and Public Life. *Lobbying for the Faithful*. 2012.
https://www.washingtonpost.com/local/religious-advocacy-grows-on-capitol-hill/2011/11/21/gIQA3AZVjN_story.html (Hämtad 15 oktober 2019).

Regeringskansliet. *Sveriges ständiga representation vid Europeiska Unionen*. 2019.
<https://www.regeringen.se/sverige-i-eu/eu-representationen/> (Hämtad 12 december 2019).

Sacrédeus Lennart. ”Europeisk bönefrukost i Bryssel växer” i *Nyhetsidningen Inblick* den 12 december 2019. <http://www.inblick.se/inblick-i-trons-varld/2019/12/12/europeisk-bonefrukost-i-bryssel-vaxer> (Hämtad 2 januari 2020).

Spånberger David. ”Svenska politiker deltog i bönefrukost i Bryssel” i *Världen idag* den 4 december 2019. <https://www.varldenidag.se/nyheter/svenska-politiker-deltog-i-bonefrukost-i-bryssel/rep5lc!GJAPSGgrQYodT0fGo3ozA/> (Hämtad 2 januari 2020).

Statistikcentralen. *Val*. 2019. https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaalit_sv.html (Hämtad 22 december 2019).

Värdegrundsdelegationen. *Den gemensamma värdegrunden för de statsanställda*. 2014. <https://www.regeringen.se/49bb4b/contentassets/d9f16ca270104c4c9cdba2203cc51006/introduktion-till-den-gemensamma-vardegrunden-for-de-statsanstallda-s2014.012> (Hämtad 4 november 2019).

7. Figurer

Figur 1: Aktuellt område för uppsatsen. Egen illustration.

Figur 2: *Statistics for the Transparency Register*, EU:s portal för öppna data. 2019.

<https://data.europa.eu/euodp/sv/data/dataset/transparency-register/resource/3d552d54-cc48-4876-8a9a-56b24e6c8ce8> (Hämtad 21 december 2019).

Figur 3: Leusteans typologi, förenklad. Egen illustration.

Figur 4: Min alternativa typologi för att kategorisera påverkansaktörer. Egen illustration.

8. Bilagor

1. Mejl till EU-parlamentarikerna.
2. Intervjuguiden
3. Definitioner för öppenhetsregistret

Observera att dokumenten skiljer sig något beroende på den tillfrågades relation till EU.

8.1 Bilaga 1

Hej XX!

Mitt namn är Alexandra Gäddnäs och jag jobbar just nu med en kandidatuppsats vid Centrum för teologi och religionsvetenskap vid Lunds universitet. Uppsatsen behandlar religiöst påverkningsarbete vid Europaparlamentet och jag undrar om du skulle kunna avvara en halvtimme av din tid och ställa upp på en kvalitativ intervju kring hur du har upplevt utvecklingen kring ämnet under din tid i parlamentet? [alternativ annan aktuell institution]

Ifall du skulle ha möjlighet att ställa upp så kommer jag att skicka ett dokument med all information och även med frågorna jag planerat att ställa. Du kommer även få möjlighet att se och korrigera den transkriberade varianten av intervjun i efterhand. Intervjun behöver genomföras innan den 17 november.

Undersökningens syfte är att lyfta ett outforskat men allt viktigare område: relationen mellan religion och politik på EU-nivå.

Tusen tack på förhand!

Med vänliga hälsningar,

Alexandra Gäddnäs

+3584573435626

Kandidatkursen i religionshistoria

Centrum för teologi och religionsvetenskap, Lunds universitet

Handledare:

Martin Nykvist

Doktorand i kyrkohistoria vid Lunds universitet

Intervjuguide – delta i studie kring Europaparlamentet och religiös påverkan

Samtycke till forskningsstudie

Det här är en kvalitativ intervjustudie om hur religiöst påverkansarbete har utvecklats inom Europaparlamentet de senaste åren. Det är viktigt att du läst igenom följande dokument och bekräftar att du mottagit informationen för att delta i studien. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande, utan att motivera varför.

Ditt deltagande i studien är frivilligt och intervjun skickas till dig för godkännande när den är transkriberad, eventuella invändningar bör dock lämnas till mig senaste tre dagar efter den färdiga intervjun är skickad. Urvalet av intervjudpersoner är baserat på informantens roll i EU eller i ett religiöst samfund.

Intervjun kommer att genomföras via telefon. Den kommer spelas in och ta cirka 30 till 45 minuter i anspråk.

Studien är mitt, Alexandra Gäddnäs, examensarbete för en examen i religionshistoria. Intervjusvaren kommer att analyseras och jämföras med följande hypotes och forskningsfråga:

Samtida religioner vägrar att acceptera den marginella roll som sekulariseringsteorin reserverar för dem (Casanova, 1994) och detta gäller även inom politik på EU-nivå. Hur har de religiösa påverkansförsöken i EU-politiken utvecklats under 2000-talet?

Uppsatsen kommer att publiceras i Lunds universitets databas för kandidatuppsatser samt presenteras på gruppnivå för mina medstudenter.

Undersökningens mål är att inhämta kunskap om ett ganska outforskat område: relationen mellan religion och politik i Europaparlamentet. Ämnet är relativt outforskat och genom din medverkan hjälper du till att belysa ett viktigt område för såväl religiösa utövare som politiker och den gemene medborgaren i EU.

Genom att svara jakande på detta mejl godkänner du att vara med i studien och bekräftar att du förstår förutsättningarna för medverkan.

Ifall du har några följdfrågor angående studien, kontakta mig via mejl! Tack på förhand.

*Alexandra Gäddnäs
Kandidatkurs i religionshistoria HT19
Lunds universitet*

8.2 Bilaga 2 fortsättning

Teman: Europapolitik, europeisk identitet, religiös identitet, religionens roll i vardagen, religionens roll i politiken, lobbying.

Yrkeskategorier: Erfarna EU-parlamentariker, representanter från religiösa samfund, personer som jobbat icke-politiskt med EU.

Information kring intervjun:

- Informationen som lämnas kommer att utgöra empiriskt underlag för en uppsats på Centrum för teologi och religionsvetenskap vid Lunds universitet. Uppsatsen vill undersöka utvecklingen inom religiöst påverkansarbete vid Europaparlamentet.
- Intervjuerna kommer att presenteras som empirimaterial och intervjupersonernas identitet kommer att presenteras för att ge empirin legitimitet och eftersom samtliga informanter är offentliga personer.
- Om informanten så önskar kan intervjun lämnas för godkännande när den är transkriberad, eventuella invändningar bör dock lämnas till intervjuaren senaste tre dagar efter den färdiga intervjun skickats.
- Intervjun beräknas ta cirka 45 minuter. För uppsatsen kommer tre till fem sakkunniga inom Europapolitik eller religiöst påverkansarbete att intervjuas.

Intervjufrågorna

Allmän information:

Namn:

Ålder:

Erfarenhet på den relevanta institutionen:

Beskrivning av relation till EU:

Beskrivning av relation till religion:

Kyrkotillhörighet:

Härstammar från:

SYFTE 1: att undersöka hur de religiösa påverkansförsöken har utvecklats de senaste fem åren.

Hur skulle du definiera religiöst påverkansarbete?

Hur är den allmänna attityden gentemot denna typ av lobbying?

Hur märker du av religiöst grundat påverkansarbete inom Europaparlamentet?

På vilka sätt tycker du att det har förändrats de senaste fem åren?

SYFTE 2A: att undersöka hur religiöst påverkansarbete har utvecklats i praktiken och hur den nuvarande karaktären ser ut från ett EU-perspektiv.

Vilka är de vanligaste tillvägagångssätten för religiöst motiverad lobbying?

På vilket sätt tycker du det förändrats de senaste åren?

- Varför tror du det ändrats på det sättet?
- Har karaktären ändrats i påverkansförsöken? Hur?
- Har mängden / intensiteten ändrats? Hur?

*Alexandra Gäddnäs
Kandidatkurs i religionshistoria HT19
Lunds universitet*

8.2 Bilaga 2 fortsättning

Vem är det som lobbar?

Vilka trosinriktningar har du stött på?

Hurdan organisation står bakom dem?

Kan du ge ett konkret exempel på religiöst påverkansarbete?

Hur definierar du sekularisering?

Vad är din syn på Europas sekularisering? Är det önskvärt? I vilken riktning utvecklar den sig?

Hur tror du att framtiden ser ut gällande relationen mellan Europaparlamentet och religion?

SYFTE 2B: att undersöka hur religiöst påverkansarbete har utvecklats i praktiken och hur den nuvarande karaktären ser ut från ett religiöst perspektiv.

När försöker ni påverka EU:s politik? I vilka frågor?

Hur försöker ni påverka politiken? Vilka metoder?

Hur upplever ni att behovet att markera och påverka beslut har utvecklats de senaste fem åren?

Varför tror ni att det är så?

Vad tycker du om Europapolitiken i stort idag?

Hur har Europapolitiken utvecklats i förhållande till religionsfrihet

Hur definierar du sekularisering?

Vad är din syn på Europas sekularisering?

Hur tror du att framtiden ser ut gällande relationen mellan Europaparlamentet och religion?

BILAGA I

"Öppenhetsregister"

Organisationer och egenföretagare som är involverade i utformning och genomförande av EU:s politik

Sektioner		Beskrivning/anmärkningar
I – Professionella konsultfirmor/advokatbyråer/fristående konsulter		
Undersektion	Professionella konsultfirmor	Firmor som för klienters räkning utför advokatverksamhet, lobbyverksamhet och PR-verksamhet samt sköter samhällskontakter (public affairs) och kontakter med offentliga myndigheter.
Undersektion	Advokatbyråer	Advokatbyråer som för klienters räkning utför advokatverksamhet, lobbyverksamhet och PR-verksamhet samt sköter samhällskontakter (public affairs) och kontakter med offentliga myndigheter.
Undersektion	Fristående konsulter	Konsulter eller advokater som är egenföretagare och som för klienters räkning utför advokatverksamhet, lobbyverksamhet och PR-verksamhet samt sköter samhällskontakter (public affairs) och kontakter med offentliga myndigheter. Denna undersektion av registrerade är till för enheter som endast består av en person.
II – Företagsegna lobbyister samt bransch-/näringslivs-/yrkesorganisationer		
Undersektion	Företag och koncerner	Företag eller koncerner (med eller utan rättslig status) som bedriver företagsegen advokatverksamhet, lobbyverksamhet, PR-verksamhet samt samhällskontakter (public affairs) för egen räkning.
Undersektion	Bransch- och yrkesorganisationer	Organisationer (med eller utan vinstsyfte) som företräder vinstdrivande företag eller blandade grupper och plattformar.
Undersektion	Fackföreningar och näringslivsorganisationer	Enheter som företräder enskilda arbetstagares, anställdas, branschens eller yrkens intressen.
Undersektion	Andra organisationer, bland annat — enheter (med eller utan vinstsyfte) som anordnar evenemang, — intresserelaterade medieenheter eller forskningsinriktade enheter som har en koppling till privata vinstdrivande intressen, — tillfälliga koalitioner och tidsbegränsade sammansättningar (med vinstdrivande medlemskap).	
III – Icke-statliga organisationer		
Undersektion	Icke-statliga organisationer, plattformar, nätverk, tillfälliga koalitioner, tidsbegränsade sammansättningar och andra liknande organisationer	Icke vinstdrivande organisationer (med eller utan rättslig status) som är oberoende av offentliga myndigheter eller kommersiella organisationer. Detta omfattar stiftelser, välgörenhetsinrättningar osv. Varje sådan enhet som har vinstdrivande medlemmar måste registrera sig i sektion II.

Sektioner		Beskrivning/anmärkningar
IV – Tankesmedjor, forskningsinstitutioner och akademiska institutioner		
Undersektion	Tankesmedjor och forskningsinstitutioner	Specialiserade tankesmedjor och forskningsinstitutioner som ägnar sig åt Europeiska unionens verksamhet och politik.
Undersektion	Akademiska institutioner	Institutioner vars huvudsyfte är utbildning men som även ägnar sig åt Europeiska unionens verksamhet och politik.
V – Organisationer som företräder kyrkor och religiösa samfund		
Undersektion	Organisationer som företräder kyrkor och religiösa samfund	Juridiska personer, byråer, nätverk eller organisationer som har inrättats för intressebevakning.
VI – Organisationer som företräder lokala, regionala och kommunala myndigheter, övriga offentliga eller blandade enheter etc.		
Undersektion	Regionala strukturer	Regioner och dessas representationskontor förväntas inte registrera sig, men kan göra det om de så önskar. Organisationer eller nätverk som har inrättats för att kollektivt företråda regioner förväntas registrera sig.
Undersektion	Andra regionala eller lokala myndigheter	Alla andra regionala eller lokala myndigheter, såsom kommuner eller deras representationskontor samt nationella organisationer och nätverk förväntas registrera sig.
Undersektion	Gränsöverskridande organisationer och nätverk av regionala eller andra regionala eller lokala myndigheter	
Undersektion	Övriga offentliga eller blandade enheter, inrättade genom lag i syfte att agera i allmänhetens intresse	Omfattar andra organisationer med offentlig eller blandad (offentlig/privat) status.